

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΙΑΝ 1921-1970

Ἡ πεντηκονταετία, τὴν ὁποίαν καλύπτει ἡ μέχρι σήμερον ἔκδοσις τοῦ «*Ἀρχείου Οἰκονομικῶν καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν*» συμπίπτει μὲ τὴν περίοδον τῆς ἀναπτύξεως τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιστήμης εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἰς τοῦτο μεγάλως συνέβαλε τὸ ἐν λόγῳ περιοδικόν. Ἀρμόζει, ὅθεν, νὰ ἀσχοληθῶμεν εἰδικῶς μὲ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἐπιστήμης μας κατὰ τὴν 50ετίαν 1921-1970.

Μολονότι ὅμως ἡ παροῦσα μελέτη ἀναφέρεται εἰς τὰ τελευταῖα 50 ἔτη, σκόπιμος εἶναι ἡ σύντομος ἀναδρομὴ καὶ εἰς παλαιότερας περιόδους, διὰ νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν ὅλην πορείαν τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιστήμης εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῆς συγκροτήσεως τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Κράτους.

Τὰ ὑπὸ ἐξέτασιν θέματα θὰ εἶναι κατὰ σειράν : α) Γενικὴ Ἀνασκόπησις, β) ἡ Οἰκονομικὴ Ἐκπαίδευσις, γ) αἱ Οἰκονομικαὶ Μελέται καὶ ἡ Οἰκονομικὴ Ἐρευνα, δ) αἱ Ἐπιστημονικαὶ Ὀργανώσεις καὶ ε) ὁ Οἰκονομικὸς Τύπος καὶ αἱ Οἰκονομικαὶ Ἐκδόσεις.

Α'. ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ

Τὴν ἐξέλιξιν τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιστήμης εἰς τὴν Νεωτέραν Ἑλλάδα δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν εἰς τέσσαρας περιόδους : ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως μέχρι τοῦ 1900, ἀπὸ τοῦ 1901 μέχρι τοῦ 1920, ἀπὸ τοῦ 1921 μέχρι τοῦ 1944 καὶ ἀπὸ τοῦ 1945 μέχρι σήμερον.

1. Περίοδος 1830-1900. Ἡ περίοδος αὕτη, καίτοι μακρά, δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ σημαντικὰ ἐπιτεύγματα εἰς τὴν Οἰκονομικὴν Ἐπιστήμην. Μὲ μεγάλην βραδύτητα ἐπραγματοποιήθησαν κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα βήματα τινὰ πρόδου. Κατὰ τὰς πρώτας δεκαετηρίδας ἀπὸ τῆς συγκροτήσεως τοῦ νέου Κράτους, ἡ μεγάλη πτωχεῖα καὶ ἡ λίαν χαμηλὴ μορφωτικὴ στάθμη ἀπέτελεσαν ἀρνητικούς παράγοντας διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ἐν γένει ἐνασχόλησιν, ἰδιαιτέρως δὲ τὴν οἰκονομικὴν. Τὰ καιρῖα προβλήματα τρεχούσης φύσεως, τόσον τὰ ἔθνικὰ ὡς καὶ τὰ ἰδιωτικὰ, δὲν ἄφιναν ἀρκετὰ περιθώρια δι' ἐπιστημονικὰς ἐπιδόσεις.

Είς τὸ ἰδρυθὲν κατὰ τὸ 1837 Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν συνεστήθη οἰκονομικὴ ἔδρα, τὴν ὁποίαν κατέλαβεν ὁ Ἰωάννης Σοῦτσος. Οὗτος, ἐμπνεόμενος ἀπὸ τὰ δόγματα τῆς Φιλελευθέρως Οἰκονομικῆς Σχολῆς, ἐδημοσίευσεν ἀξιόλογα, διὰ τὴν ἐποχὴν του, ἐπιστημονικὰ ἔργα διὰ διδακτικούς καὶ γενικωτέρως σκοποῦς. Μεταξὺ τούτων προέχουν τὰ ἐξῆς τρία : «Πραγματεία ἐπὶ τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς διανομῆς τοῦ πλούτου» (1851), «Πλουτολογία» (δίτομον σύγγραμμα μὲ δύο ἐκδόσεις, 1868/69 καὶ 1882/85) καὶ «Ἐγχειρίδιον Δημοσιολογίας» (1864). Ὁ Σοῦτσος ἐμφανίζεται εἰς τὰ ἔργα του ὡς ἐκλεκτικὸς φιλελεύθερος οἰκονομολόγος· εἶναι ὁμοῦ σαφῆς ἢ ἐπ' αὐτοῦ ἐπίδρασις τῆς γαλλικῆς πτέρυγος τῆς Σχολῆς ταύτης (Say).

Παραλλήλως πρὸς τὸν Ι. Σοῦτσον, κατέλαβε τὸ 1867 πανεπιστημιακὴν ἔδραν (τῆς Δημοσιονομίας) ὁ Ἰωάννης Ζωγράφος, ὅστις ἐπίσης ἦτο φιλελεύθερος, ἀλλ' οὐχὶ ἀμιγῶς. Ἦσχολήθη οὗτος μὲ ποικίλα θέματα, προεξάρχει ὁμοῦ εἰς τὴν συγγραφικὴν του δραστηριότητα ἢ καλλιέργεια τῆς δημοσιονομικῆς ἐπιστήμης. Τὰς ἀνά τριετίαν ἐμφανιζομένας μελέτας του ἐπὶ τῆς ἀκολουθουμένης δημοσιονομικῆς πολιτικῆς περιέλαβεν εἰς τρίτομον ἔργον ὑπὸ τὸν τίτλον «Δημοσιονομικαὶ μελέται» (1925). Ἐπεδόθη δὲ εἰδικώτερον καὶ συνέγραψεν ἔργον ἀναφερόμενον εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς Δημοσίας Οἰκονομίας (1881 - 1882). Ἡ ἀνάμιξις τοῦ φιλελευθερισμοῦ του μὲ ἄλλα δόγματα προκύπτει ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ List εἰς τὴν ἐπὶ ὑψηγασίᾳ διατριβὴν του περὶ δασμῶν (1878), ὅπου ἀσπάζεται τὴν προστατευτικὴν θέσιν.

Τὸν Ἰ. Σοῦτσον διεδέχθη ὁ Νικόλαος Γουναράκης (1890), ὅστις ταυτοχρόνως διωρίσθη καὶ εἰς τὸ Ε.Μ. Πολυτεχνεῖον. Παρέμεινε μέχρι τοῦ 1923 μὲ τινὰς διακοπὰς. Συνέγραψε πληθὺν μελετῶν ἐπὶ νομισματικῶν καὶ ἱστορικοοικονομικῶν θεμάτων, ὡς καὶ διδακτικῶν ἔργων ὑπὸ τὸν τίτλον «Στοιχεῖα Πολιτικῆς Οἰκονομίας» (εἰς τρία τεύχη ἐκδοθέν, κατὰ τὰ ἔτη 1892, 1895 καὶ 1912 ἀντιστοίχως). Δευτέρα ἐκδοσις τοῦ ὅλου ἔργου ἐγένετο τὸ 1921. Ἦσχολήθη, ὡσαύτως, μὲ τὴν Ἱστορίαν τῶν Οἰκονομικῶν Θεωριῶν καὶ ἰδιαιτέρως μὲ τὰ οἰκονομικὰ δόγματα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Εἰς τὰς συγγραφάς του, μολονότι ἀκολουθεῖ τὸν Σμιθ καὶ ἀναγνωρίζει τὴν συμβολὴν τῆς κλασσικῆς Σχολῆς ὡς πρὸς τὴν διερεύνησιν τῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων, τὴν ἐπικρίνει δριμύτως διὰ τὰ τρωτά της ἐξ ἀπόψεως κοινωνικῆς.

Τὸν Ν. Γουναράκην ἀνεπλήρωσε τὸ 1894, κατὰ τὴν προσωρινὴν ἀποχώρησίν του ἀπὸ τῆς πανεπιστημιακῆς ἔδρας, ὁ Νεοκλῆς Καζάτζης, ὅστις ἦτο καθηγητὴς τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας καὶ τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Δικαίου. Ὁ Ν. Καζάτζης συνέγραψε διδακτικὸν ἔργον ὑπὸ τὸν τίτλον «Γενικαὶ Ἀρχαὶ Πολιτικῆς Οἰκονομίας» (1894), ἐπηρεασμένον ἀπὸ τὰς ἀντιλήψεις τῆς Ἱστορικῆς Σχολῆς.

Πέραν τῶν πανεπιστημιακῶν διδασκάλων, μὲ τὰ οἰκονομικὰ θέματα ἡσχολήθησαν καὶ ἄλλοι ἐπιστήμονες, κυρίως κατὰ τὸ τελευταῖον τρίτον τοῦ 19ου

αἰῶνος. Αἱ συγγραφαί των εἶναι καὶ θεωρητικαὶ καὶ ἐφηρμοσμένα. Αἱ πρῶται συνίστανται, κυρίως, εἰς μεταφράσεις ἔργων ἐγκύρων ξένων οἰκονομολόγων. Κατ' ἐξαιρέσιν μόνον ἐγράφησαν ἴδια αὐτοτελῆ ἔργα, ἀλλὰ καὶ ταῦτα εἶναι ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὴν ξένην φιλολογοίαν. Κατὰ τὰ τέλη τοῦ αἰῶνος σημειοῦται κινήσεις πρὸς συγγραφὴν μελετῶν ἐπὶ θεμάτων τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Ὡθησιν εἰς ταύτην ἔδωσε καὶ ἡ «Οἰκονομικὴ Ἐπιθεώρησις» τοῦ Ἄρ. Οἰκονόμου (1873-1888).

Ἐκ τῶν συγγραψάντων, κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, οἰκονομικὰς μελέτας ἀναφέρομεν τοὺς ἐξῆς : Σ. Βεζανῆν, Ἡ. Ζέγγελην, Ἡ. Ἡλιόπουλον, Π. Καλλιγᾶν, Λ. Κορομηλᾶν, Ἐμμ. Λυκούδην, Χ. Τρικούπην καὶ Δ. Τσοπυτών. Ἐξ ἄλλου, ὁ Πλ. Δρακούλης μετὰ τὴν ἐπιθεώρησίν του «Ἄρδην» (1885-1887) καὶ ὁ Σ. Καλλέργης μετὰ τὴν ἐφημερίδα του «Ὁ Σοσιαλιστής», ἔδωσαν τὴν πρώτην ὥθησιν πρὸς σοσιαλιστικὰς μελέτας.

2. Π ε ρ ῖ ο δ ο ς 1901-1920. Κατὰ τὴν δευτέραν αὐτὴν περίοδον, ἡ πρόοδος τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιστήμης εἰς τὴν Ἑλλάδα πραγματοποιεῖται μετὰ ταχύτερον ρυθμόν. Τὸ ἀνερχόμενον μορφωτικὸν ἐπίπεδον καὶ ἡ βελτίωσις τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν τῆς Χώρας ἐπέτρεψαν εἰς περισσοτέρους νὰ ἀσχοληθοῦν μετὰ τὰ οἰκονομικὰ θέματα καὶ νὰ συμβάλουν εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιστήμης.

Ἀπὸ πανεπιστημιακῆς πλευρᾶς, τὸ πλέον ἀξιοσημείωτον γεγονός εἶναι ὁ διορισμὸς τοῦ Ἄνδρέου Ἀνδρεάδου (1904), ἐπιστήμονος μετὰ διεθνή ἀκτινοβολίαν, ὡς καθηγητοῦ τῆς Δημοσίας Οἰκονομίας καὶ Στατιστικῆς. Ὁ Ἀνδρεάδης συνέγραψε πάμπολλα ἔργα μετὰ ποικίλα ἀντικείμενα· προέχουν ὁμως καταφανῶς αἱ συγγραφαί του ἐπὶ τῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Δημοσίας Οἰκονομίας, αἱ ὅποια κατέστησαν κλασσικαί, μεταφρασθεῖσαι εἰς πολλὰς ξένας γλώσσας. Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Ἀνδρεάδου πρὸς προαγωγὴν τῶν οἰκονομικῶν μελετῶν ἐξεδηλώθη καὶ μετὰ τὴν ὑποκίνησιν τῶν σπουδαστῶν νὰ ἐκπονοῦν φροντιστηριακὰς ἐργασίας ἐπὶ δημοσιονομικῶν θεμάτων. Ἐκ τούτων 17 εἶδον τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος, ἐκδοθεῖσαι εἰς αὐτοτελῆ τεύχη εἰς τὴν σειράν τῶν Μελετῶν τοῦ Φροντιστηρίου Δημοσίας Οἰκονομίας. Ὁ Ἀνδρεάδης ὑπῆρξεν ἐκλεκτικὸς φιλελεύθερος συντηρητικῶν τάσεων.

Σύγγραμμα Πολιτικῆς Οἰκονομίας ἐδημοσίευσεν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ὁ Κ. Βουρνάζος (δίτομον, 1904-1906).

Μεγάλως συνέβαλον εἰς τὴν προώθησιν τῆς μελέτης τῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων αἱ ἐξελίξεις τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Τὸ ἀγροτικὸν θέμα, τὸ ὁποῖον ἐδέσποζε τῆς περιόδου ταύτης, ἔδωσε λαβὴν εἰς διαφόρους ἐπιστήμονας (Χρ. Εὐελπίδην, Κ. Καροῦσον, Ἄλ. Μυλωνᾶν, Ἄλ. Παπαναστασίου, Λ. Χατζηγιάνην, Σ. Τριανταφυλλίδην) νὰ ἀσχοληθοῦν συγγραφικῶς μετὰ τὰς διαφόρους πτυχὰς του. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν κινήσεων τούτων, ὠρίμασεν ἡ ριζοσπαστικὴ «ΑΡΧΕΙΟΝ» Δ. Ε. Καλιτσουάκη, τόμ. 51ος (1971) τεύχ. Α'-Δ'

στική λύσις τῆς ἀναγκαστικῆς ἀπαλλοτριώσεως τῶν μεγάλων γεωργικῶν ἰδιοκτησιῶν πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν ἀκτημόνων καλλιεργητῶν. Ταυτοχρόνως, ἀνεπτύχθη ζωηρὰ γεωργικὴ συνεταιριστικὴ κίνησις (θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ), τῆς ὁποίας συνέπεια ἦτο ἡ νομοθετικὴ ρύθμισις τοῦ θεσμοῦ κατὰ τὸ 1915. Πρωτοπόροι ἀγωνισταὶ ἐπὶ τῶν συνεταιριστικῶν θεμάτων εἶναι οἱ Ν. Γρηγοριάδης, Σ. Ἰασεμίδης, Ν. Μιχόπουλος, Ἀλ. Μυλωνᾶς, Χρ. Τερζάκης, Θ. Τζωρτζάκης κ.ἄ.

Ἀλλὰ καὶ ἡ προιοῦσα παρέμβασις τοῦ Κράτους εἰς τὴν οἰκονομίαν μετὰ τὴν σύστασιν τῶν οἰκονομικῶν Ὑπουργείων (Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, Γεωργίας, Συγκοινωνιῶν) ἐπέδρασεν εἰς τὴν ἐνασχόλησιν τῶν ἐπιστημόνων μεθ' ἑτάματα οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Πολλοὶ εἶναι οἱ ἀσχοληθέντες, κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, μεθ' ἑταρῶν δημοσιονομικῶν θεμάτων (Ι. Βαλαωρίτης, Χ. Δαμίρης, Ἀλ. Διομήδης, Γ. Κατσελίδης, Θ. Κουτούπης, Σπ. καὶ Διον. Λοβέρδος, Ι. Σημαντήρας, Ἐμμ. Τσουδερὸς). Ὡσαύτως, ἡ φιλεργατικὴ νομοθεσία τῆς περιόδου 1910-1920 ὑπέκίνησε τὴν μελέτην τῶν κοινωνικῶν καὶ τῶν ἐργατικῶν προβλημάτων.

Οὐχὶ ὀλίγον ὁμως συνετέλεσαν καὶ αἱ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην συσταθεῖσαι ἐπιστημονικαὶ ἑταιρεῖαι καὶ ἰδίως ἡ Ἑταιρεία Κοινωνικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν, αἱ ὁποῖαι ἀντιμετώπισαν περισσότερον τὴν κοινωνικὴν πλευρὰν τῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων. Συμβολήν, ὡσαύτως, παρέσχεν εἰς τὴν μελέτην τῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων ἡ ἐπιθεώρησις «Οἰκονομικῆ Ἑλλάς» τοῦ Γ. Κατσελίδη (1903-1918).

Ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν κοινωνιστικὴν κατεύθυνσιν ἐσημειώθη ὥθησις μεθ' ἑταρῶν τὸν Γ. Σκληρόν, ὅστις ἐδημοσίευσεν δύο ἀξιόλογα ἔργα : «Κοινωνικὸν Ζήτημα» (1907) καὶ «Σύγχρονα προβλήματα τοῦ Ἑλληνισμοῦ» (1922). Τέλος, κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν, ἐγένοντο ἀρκεταὶ μεταφράσεις ξένων κλασσικῶν ἔργων διαφόρων κατευθύνσεων (Gide, Sombart, Marx, Engels, Bernstein, Lenin κ.λπ.).

3. Περίοδος 1921 - 1944. Ἡ περίοδος αὕτη περιλαμβάνει τὸν μεσοπόλεμον καὶ τὸ χρονικὸν διάστημα τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Αἱ συντελεσθεῖσαι πρόοδοι κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο εἶναι ἀξιόλογοι. Δι' αὐτῶν ἐσημειώθη, τρόπον τινά, ἀπογειώσις τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιστήμης ἀπὸ τὴν ὑπανάπτυξιν.

Τρία κυρίως γεγονότα ἔδωσαν ἀφορμὴν διὰ τὴν στροφὴν τῶν οἰκονομολόγων εἰς τὴν διερεύνησιν τῶν συναφῶν μετὰ αὐτὰ θεμάτων : αἱ συνέπειαι τοῦ Α' Παγκοσμίου Πολέμου ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, τὸ προσφυγικὸν πρόβλημα καὶ αἱ ἐπιπτώσεις εἰς τὴν Ἑλλάδα τῆς παγκοσμίου οἰκονομικῆς κρίσεως (1929-1932).

Ἐξ ἄλλου, πρόβδους ἐπραγματοποίησεν ἡ Οἰκονομικὴ Θεωρία, χάρις εἰς

τούς εξής ιδίως παράγοντας : α) τὴν διεύρυνσιν τῆς οικονομικῆς ἐκπαιδεύσεως συντελεσθεῖσαν μὲ τὴν προσθήκην νέας οικονομικῆς ἑδρας εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, μὲ τὴν Ἰδρυσιν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, περιλαμβάνοντος Σχολὴν Νομικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν καὶ μὲ τὴν σύστασιν ἐν Ἀθήναις αὐτοτελοῦς Οἰκονομικῆς Σχολῆς, τῆς Ἀνωτάτης Ἐμπορικῆς Σχολῆς, β) τὴν δημιουργίαν τοῦ Ἀνωτάτου Οἰκονομικοῦ Συμβουλίου μὲ ἀποστολὴν νὰ διενεργῇ ἐρεῦνας πρὸς παροχὴν γνωμοδοτήσεων πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ἢ καὶ αὐτεπαγγέλτως, καὶ γ) τὴν ἐμφάνισιν ἐβδομαδιαίων οικονομικῶν ἐπιθεωρήσεων («Ἔργασία», «Πειθαρχία», «Οἰκονομικὸς Ταχυδρόμος») («Κέρδος») καὶ περιοδικῶν («Ἀρχεῖον Οἰκονομικῶν καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν», «Ἐπιθεώρησις Κοινωνικῆς καὶ Δημοσίας Οἰκονομικῆς», «Βιομηχανικὴ Ἐπιθεώρησις», «Πλοῦτος» ἐπανεκδοθεῖς, «Ἐθνικὴ Οἰκονομία» κ.λπ.), ὡς καὶ ὁμίλων ἐκδόσεως οικονομικῶν μελετῶν. Ἀλλὰ καὶ τὸ αὐξὼν ἐνδιαφέρον τοῦ ἡμερησίου τύπου διὰ τὰ οικονομικὰ προβλήματα τῆς Χώρας ὑπῆρξε παράγων τὸν ὡσέως τῆς ἐπιστημονικῆς κινήσεως. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν δημοσίευσις μελετῶν ἐπὶ τῆς βιομηχανίας, ἥτις τότε ἔλαβε τὴν πρώτην οὐσιαστικὴν τῆς ἀνάπτυξιν ἐν Ἑλλάδι. Δὲν ἐλείψεν ὁμως καὶ ἡ ἐκδοσις γενικωτέρων οικονομικῶν συγγραμμάτων καὶ δὴ διδακτικῶν, εἴτε πρωτογενῶς εἰς ἑλληνικὴν γλῶσσαν ὡς τοῦ Θαλῆ Κουτούπη : «Πολιτικὴ Οἰκονομία» (1ος καὶ 2ος τόμος, ἐκδόσεις 1932 καὶ 1935), εἴτε ἐν μεταφράσει ἐκ ξένων ἔργων, ὡς τοῦ Ch. Gide (ὑπὸ Σ. Κορώνη) : «Ἀρχαὶ Πολιτικῆς Οἰκονομίας» (1923).

Εἰς τὴν προώθησιν τῆς μελέτης τῶν οικονομικῶν προβλημάτων συνέβαλε καὶ ἡ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν οικονομικὴ ἐκπαίδευσις ἢ μετεκπαίδευσις Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι, ἐπανελθόντες, ἐπήνδρωσαν τὰς καθηγητικὰς ἑδρας κατὰ τὴν περίοδον τοῦ μεσοπολέμου (Α. Ἀγγελόπουλος, Κ. Βαρβαρέσος, Ξ. Ζολώτας, Δημ. Καλιτσουνάκης, Δ. Στεφανίδης, Ι. Τουρνάκης, Μ. Τσιμάρας, Γ. Χαριτάκης, Π. Χριστοδουλόπουλος κ.λπ.) Ἡ πλειονότης τῶν ἑλλήνων οικονομολόγων τῆς περιόδου ταύτης ἠσπίασθη τὰς νεοφιλευθέρας ἀρχὰς τῆς Διευθυνομένης Οἰκονομίας.

Κατὰ τὸ ἔτος 1940 ἐδημοσιεύθη σειρά μελετῶν ἀναφερομένων εἰς τὰς ἐπιδράσεις τοῦ πολέμου ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα τομέων τῆς οἰκονομίας. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐθρικῆς κατοχῆς, ἀφ' ἐνὸς ἐμελετήθησαν διάφορα τρέχοντα προβλήματα τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, ὡς εἶχον διαμορφωθῆ ὑπὸ τὰς λίαν ἀνωμάλους συνθήκας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀντεμετωπίσθη ὑπὸ ὁμίλων ἐπιστημόνων ἡ ἐνδεδειγμένη ἀνασυγκρότησις τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας μετὰ τὸν πόλεμον.

Κατὰ τὴν ἰδίαν περίοδον ἐδημοσιεύθη τὸ πληρέστερον ἑλληνικὸν διδακτικὸν σύγγραμμα εἰς τὸν θεωρητικὸν οικονομικὸν τομέα, ἀπὸ τὸν καθηγητὴν Ξεν. Ζολώταν, ὑπὸ τὸν τίτλον «Θεωρητικὴ Οἰκονομικὴ» (1942). Τὸ ἔργον

τοῦτο, νεοφιλελευθέρων κατευθύνσεων, ἤγειρε τὴν πολεμικὴν ἀριστερῶν συγγραφέων καὶ προεκλήθησαν ἐνδιαφέρουσαι συζητήσεις, περιληφθεῖσαι εἰς εἰδικὰ δημοσιεύματα.

4. Π ε ρ ί ο δ ο ς 1945-1970. Κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην περίοδον συνετελέσθησαν αἱ σοβαρότεροι πρόοδοι εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Οἰκονομικὴν Ἐπιστήμην. Αὕτη προσαρμόζεται ὁλονὲν πρὸς τὰς συγχρόνους διεθνεῖς ἐξελίξεις, ὄχι μόνον ἐξ ἀπόψεως ἀντικειμένων μελέτης, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀπόψεως μεθόδων ἐρεύνης.

Συντελεσται τῆς γοργῶς ἀνιούσης ταύτης πορείας τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι : ἡ ἐπέκτασις τῶν οἰκονομικῶν σπουδῶν εἰς τὴν Χώραν καὶ ἡ ἐκπαίδευσις καὶ μετεκπαίδευσις πολλῶν ἐλλήνων οἰκονομολόγων εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν· ἡ ὀργάνωσις ὑπηρεσιῶν μελετῶν καὶ μονάδων οἰκονομικῶν ἐρευνῶν, ἐξ ὧν πλεῖσται ἐντὸς τῶν κόλπων τοῦ νέου Ἰπουργείου Συντονισμοῦ, ἀρμοδίου διὰ τὸν ἑναρμονισμόν τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς καὶ τὸν προγραμματισμόν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως· ἡ δραστηριότης τῶν συσταθειῶν ἐπιστημονικῶν ἑταιρειῶν, τόσον γενικοῦ ἐνδιαφέροντος, ὅσον εἰδικῶν ἀντικειμένων· ἡ ἐκδοσις ἐπιστημονικῶν περιοδικῶν, οἰκονομικῶν συγγραμμάτων, σειρῶν ἔργων ἐκ μεταφράσεων καὶ ὁ οἰκονομικὸς τύπος ἐν γένει.

Μὲ τὰ θέματα ταῦτα ἀσχολούμεθα ἀναλυτικῶς κατωτέρω καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐπεκτεινόμεθα ἐνταῦθα.

Μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θεωριῶν τοῦ Keynes καὶ ἄλλων συγχρόνων οἰκονομολόγων, ἐγένετο καὶ ἐν Ἑλλάδι τὸ βῆμα πρὸς τὴν προτίμησιν τῆς σχεδιασμένης οἰκονομίας. Τὸ οἰκονομικὸν πρόγραμμα υἰοθετεῖται σχεδὸν ὑπὸ τοῦ συνόλου τῶν ἐλλήνων οἰκονομολόγων, ὡς ἀπαραίτητον ὄργανον διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν, ἣτις ἀποτελεῖ τὸν κύριον σκοπὸν τοῦ συγχρόνου Κράτους.

Ἡ δραστηριότης, ἐξ ἄλλου, τῶν ἐλλήνων οἰκονομολόγων, ἀναπτύσσεται, εἰς ὁλονὲν αὐξοντα βαθμόν, ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς Χώρας, διὰ τῆς ἐνεργοῦ συμμετοχῆς εἰς Διεθνῆ Συνέδρια καὶ Διακυβερνητικὰ Διασκέψεις, διὰ τῆς δημοσιεύσεως μελετῶν εἰς ξένα περιοδικὰ καὶ συγγραμμάτων εἰς ξένας γλώσσας καὶ διὰ τῆς χρησιμοποίησέως των ὡς ἐμπειρογνομῶνων. Ἐνῶ κατὰ τὴν μεσοπολεμικὴν περίοδον ἐλάχιστοι Ἕλληνες οἰκονομολόγοι εἶχον διεθνῆ προβολήν, μεταπολεμικῶς συνεχῶς διερύνεται ὁ κύκλος τῶν ἐπιστημόνων, οἱ ὅποιοι κινουῦνται εἰς διεθνῆ περιβάλλον.

Ἄλλὰ καὶ τὸ ἐπίσημον Ἑλληνικὸν Κράτος χρησιμοποιοῖ εὐρύτερον σήμερον ἢ ἄλλοτε τοὺς οἰκονομολόγους, ἀναγνωρίζον τὴν συμβολὴν των εἰς τὸν προγραμματισμόν καὶ τὴν οἰκονομικὴν πολιτικὴν. Ἡ ἀνάθεσις τῆς διοικήσεως μεγάλων Τραπεζῶν εἰς ἐπιστήμονας οἰκονομολόγους εἶναι χαρακτηριστικῆ.

Ἰδιαιτέρας μνείας ἀξίζει τὸ γεγονός, ὅτι καὶ εἰς τὸ ὑπατον ἐπιστημονικὸν

Ίδρυμα τῆς Χώρας, τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν, ἡ συμμετοχὴ τῶν οἰκονομολόγων ἀνεγνωρίσθη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. Εἰς τὰ πρῶτα μέλη τοῦ Σώματος περιελήφθη ὁ καθηγητὴς Α. Ἀνδρεάδης. Ἐν συνεχείᾳ ἐγένοντο μέλη τῆς Ἀκαδημίας ὁ καθηγητὴς Κυρ. Βαρβαρέσος, ὁ Ἀλέξανδρος Διομήδης καὶ ὁ καθηγητὴς Ξεν. Ζολώτας.

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν καὶ κατ' ἄλλους τρόπους ἐδειξε τὴν ἐκτίμησίν της πρὸς τὴν Οἰκονομικὴν Ἐπιστήμην. Ίδρυσεν παρ' αὐτῇ τὸ Κέντρον Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν, ἀπονέμει δὲ συχνὰ βραβεῖα καὶ ἐπαίνους εἰς οἰκονομολογικὰ ἔργα.

Ἀρμόζει, τέλος, νὰ σημειωθῇ, ὅτι καὶ ἑλληνίδες οἰκονομολόγοι διέπρεψαν κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον, καταλαβοῦσαι θέσεις εἰς ἐκπαιδευτικὰ καὶ ἐρευνητικὰ ἰδρύματα.

Β'. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

Ἡ ἐξέλιξις τῆς οἰκονομικῆς παιδείας εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπῆρξε μᾶλλον βραδεῖα. Κατὰ τὸν μεσοπόλεμον ἐσημειώθησαν σημαντικὰ βήματα προόδου, κυρίως ὅμως μετὰ τὸν δεῦτερον παγκόσμιον πόλεμον ἐπετεύχθη ἀρκούντως ἱκανοποιητικὴ στάθμη ἐκπαιδύσεως.

Εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς μέσης οἰκονομικῆς παιδείας, ἀπὸ μακροῦ ἡ Χώρα ἀπέκτησεν ἐμπορικὰς Σχολὰς, ἰδιωτικὰς μόνον ἀρχικῶς, ἀπὸ δὲ τοῦ 1903 καὶ δημοσίας, αἱ ὁποῖαι, ὑπαχθεῖσαι ἤδη εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων (1959), ὀνομάζονται «Οἰκονομικὰ Γυμνάσια». Ἡ παρεχομένη εἰς τὰς Σχολὰς ταύτας οἰκονομικὴ μόρφωσις εἶναι μᾶλλον στοιχειώδης, καθ' ὅσον ὁ τόνος δίδεται εἰς τὴν ἐμπορικὴν καὶ λογιστικὴν κατάρτισιν. Ἐξ ἄλλου, ἀνεστάλη ἡ προγραμματισθεῖσα πρό τινων ἐτῶν εἰσαγωγὴ τῆς διδασκαλίας οἰκονομικῶν μαθημάτων εἰς τὰ κοινὰ Γυμνάσια.

Περιοριζόμενοι ἐνταῦθα εἰς τὴν ἀνωτάτην οἰκονομικὴν ἐκπαίδευσιν, θὰ διατρέξωμεν τὴν ἐξέλιξίν της εἰς τρεῖς φάσεις :

1. Κατὰ τὴν πρῶτην φάσιν, ἡ ὁποία διήρκεσε μέχρι τοῦ 1920, δὲν ὑπῆρχεν ἐν Ἑλλάδι εἰδικὴ ἐκπαιδευτικὴ μονὰς οἰκονομικῆς παιδείας εἰς ἀνωτάτην στάθμην. Οἰκονομικὰ μαθήματα ἐδιδάσκοντο εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ταῦτα ἦσαν κατὰ βάσιν ἡ «Πολιτικὴ Οἰκονομία» καὶ ἡ «Δημοσία Οἰκονομία». Ἐντὸς τοῦ ὅλου κύκλου τῶν μαθημάτων τῆς Σχολῆς ἀπετέλουν ἰσχνὸν μέρος. Μολονότι δὲ οἱ οἰκονομολόγοι - καθηγηταὶ ἦσαν ἀξιόλογοι, τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν οἰκονομικὴν μόρφωσιν ὑπῆρξε λίαν περιωρισμένον.

Ἐξ ἄλλου, μικρὰ ἦτο ἡ σημασία τῶν οἰκονομικῶν μαθημάτων εἰς τὰ ἄλλα Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα (Ε.Μ. Πολυτεχνεῖον καὶ Ἀνωτάτη Γεωπονικὴ Σχολή).

2. Κατά τὴν δευτέραν φάσιν, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὴν περίοδον 1920-1940, ἐπραγματοποιήθη σημαντικὴ πρόοδος εἰς τὴν ἀνωτάτην οἰκονομικὴν ἐκπαίδευσιν, ἥτις συνίσταται κυρίως εἰς τὰ ἀκόλουθα :

α) Τὸ 1920 ἰδρύθη αὐτοτελὴς Ἀνωτάτη Οἰκονομικὴ Σχολή, κληθεῖσα ἀρχικῶς «Ἀνωτάτη Ἐμπορικὴ Σχολή» καὶ βραδύτερον «Ἀνωτάτη Σχολὴ Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν». Εἰς τὴν Σχολὴν ταύτην εἰσήχθησαν, πλὴν τῶν διδασκομένων εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν οἰκονομικῶν μαθημάτων, καὶ ἄλλα τινὰ καὶ δὴ : ἡ Ἐμπορικὴ Οἰκονομία, ἡ ὁποία βραδύτερον μετωνομάσθη εἰς Ἰδιωτικὴν Οἰκονομικὴν (Οἰκονομικὴ τῶν Ἐπιχειρήσεων), ἡ Λογιστικὴ, τὰ Οἰκονομικὰ Μαθηματικὰ καὶ ἡ Οἰκονομικὴ Γεωγραφία, ὡς ἀπαραίτητα διὰ τὴν οἰκονομικοεμπορικὴν κατάρτισιν.

β) Εἰς τὸ ἰδρυθὲν, κατὰ τὸ 1926, Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης περιελήφθη ἡ Σχολὴ Νομικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγένετο ἐσωτερικὸς διαχωρισμὸς εἰς δύο τμήματα — Νομικὸν καὶ Οἰκονομικόν. Ἐκάτερον τούτων παρῆεν ἰδιαιτέρον πτυχίον. Τὸ πρόγραμμα σπουδῶν προέβλεπεν εὐρύτερον κύκλον οἰκονομικῶν μαθημάτων, ὄχι μόνον θεωρητικῶν, ἀλλὰ καὶ ἐφηρμοσμένων (Ἱστορία Οἰκονομικῶν Θεωριῶν καὶ Οἰκονομικοῦ Βίου, Οἰκονομικὴ τῶν Ἐπιχειρήσεων, Οἰκονομικὴ Γεωγραφία, Κοινωνικὴ Πολιτικὴ καὶ Στατιστικὴ).

γ) Ἡ Νομικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἀναδιοργανωθεῖσα τὸ 1930, ἐδίχασε τὸ τέταρτον ἔτος σπουδῶν εἰς Τμήμα Νομικῶν καὶ Τμήμα Πολιτικῶν καὶ Οἰκονομικῶν, ἕκαστον τῶν ὁποίων παρῆεν ἴδιον πτυχίον. Εἰς τὸ δεύτερον τοῦτο Τμήμα ἐγένετο ἐμβάθυνσις εἰς θέματα Πολιτικῆς Οἰκονομίας, Δημοσίας Οἰκονομίας καὶ Δημοσίου Δικαίου. Νεαὶ ἔδραι δὲν προσετέθησαν. Εἰς τὴν πρᾶξιν, πολὺ μικρὸν μέρος τῶν σπουδαστῶν τῆς Νομικῆς Σχολῆς ἐνεγράφετο εἰς τὸ Τμήμα τοῦτο, οὐδεμίᾳ δὲ εἰδικῇ κατοχύρωσιν τοῦ πτυχίου του ἐγένετο.

3. Κατὰ τὴν τρίτην φάσιν, ἥτις συμπίπτει μὲ τὴν περίοδον 1941 - 1970, αἱ οἰκονομικαὶ σπουδαὶ ἔλαβον πολὺ μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν. Αὕτη ἐξεδηλώθη ὡς ἑξῆς :

α) Ἰδρύθησαν νέαι Σχολαὶ ἀνωτάτης οἰκονομικῆς παιδείας.

αα) Εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Θεσσαλονικὴν συνεστήθησαν Ἀνώταται Σχολαὶ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, αἱ ὁποῖαι ἀποσκοποῦν εἰς τὴν κατάρτισιν στελεχῶν ἐπιχειρήσεων, ὀργανισμῶν, ἔτι δὲ καὶ δημοσίων ὑπηρεσιῶν. Τὸ πρόγραμμα σπουδῶν περιέλαβεν ἐντελῶς νέα μαθήματα, ἀναγόμενα εἰς τὴν Οἰκονομικὴν Ἐπιστήμην (Οἰκονομικὴ Ἀνάλυσις, Οἰκονομικὴ Ἀνάπτυξις), τὴν Οἰκονομικὴν Πολιτικὴν (Βιομηχανικὴ Πολιτικὴ, Τελωνιακὴ Πολιτικὴ, Ναυτιλιακὴ Πολιτικὴ, Διοικητικὸν Οἰκονομικὸν Δίκαιον), τὴν Στατιστικὴν, τὴν Ὁργάνωσιν καὶ Διοίκησιν τῶν Ἐπιχειρήσεων, τὴν τεχνι-

κὴν ὀργάνωσιν καὶ τὸν ἀνθρώπινον παράγοντα (Κοινωνικὴ Πολιτικὴ, Δημόσια Σχέσεις, Ἐπαγγελματικὸς Προσανατολισμὸς, Ψυχοτεχνικὴ, Κοινωνικὴ Ψυχολογία καὶ Βιομηχανικὴ Ἵγιεινὴ), ἐνῶ παραλλήλως διδάσκονται καὶ μαθήματα ἐκ τῶν Θετικῶν Ἐπιστημῶν (Μαθηματικά, Φυσικὴ, Χημεία καὶ Ἐμπορευματολογία, Μηχανογνωσία, καὶ Ἡλεκτροτεχνία). Ἀρχικῶς αἱ Σχολαὶ αὗται ἦσαν τριετοῦς φοιτήσεως, ἀπετέλουν νομικὰ πρόσωπα ἰδιωτικοῦ δικαίου καὶ δὲν κατετάσσοντο εἰς τὴν Ἀνωτάτην Ἐκπαίδευσιν. Ἦδη ὁμως, ἀπὸ τοῦ 1959, καὶ ἡ φοιτήσις εἶναι τετραετῆς καὶ ἡ στάθμη ἀνωτάτη, ἐν συνεχείᾳ δέ, τὸ 1966, κατέστησαν δημόσια Σχολαὶ (νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου).

Ἡ πρώτη ἐκ τούτων, παλαιότερα τῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης (Α.Β.Σ.Θ.), ἐγκατεστάθη εἰς Πειραιᾶ σὺν τῇ προαγωγῇ της, μετονομασθεῖσα εἰς Ἀνωτάτην Βιομηχανικὴν Σχολὴν Πειραιῶς (Α.Β.Σ. Π.). Ἐπὶ τινα ἔτη οἱ σπουδασταὶ τοῦ 4ου ἔτους τῆς Σχολῆς ταύτης κατενέμοντο εἰς 4 Κέντρα Εἰδικεύσεως (Ὀργανωτικόν, Στατιστικόν, Κοινωνικόν καὶ Ναυτιλιακόν). Παλαιότερον ὑφίστατο καὶ Κέντρον Τουριστικῶν Σπουδῶν. Σήμερον τὸ 4ον ἔτος σπουδῶν εἶναι ἐνιαῖον. Λειτουργεῖ ὁμως παρὰ τῇ Α.Β.Σ.Π., ὡς ἰδίᾳ ἐκπαιδευτικῇ μονάδι, ἡ Στατιστικὴ Σχολή.

Ἡ Α.Β.Σ.Θ. ἔχει εἰς τὸ πρόγραμμά της, ἐπίσης, νέα μαθήματα : Ἱστορία Οἰκονομικῶν Θεωριῶν καὶ Οἰκονομικοῦ Βίου, Οἰκονομικὸς Προγραμματισμὸς, Λειτουργικὴ Ἔρευνα, Οἰκονομετρικὴ, Περιφερειακὴ Ἀνάπτυξις, Ἔρευνα Ἀγορᾶς, Συνεταιριστικὴ Νομοθεσία καὶ Πολιτικὴ κ.λπ. Τὰ νέα μαθήματα διδάσκονται, κατὰ τὸ πλεῖστον, εἰς τὸ 4ον ἔτος σπουδῶν, τὸ ὅποιον εἶναι χωρισμένον εἰς δύο Κέντρα Εἰδικῆς Ἐκπαιδεύσεως : Κέντρον Ὀργανώσεως καὶ Διοικήσεως καὶ Κέντρον Οἰκονομικόν.

αβ) Ἡ Ἀνωτάτη Σχολὴ Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν, ὡσαύτως, ἀναδιοργανωθεῖσα, ἀπέκτησε νέον ἐκπαιδευτικὸν σχῆμα. Ὁ τριετῆς κύκλος σπουδῶν προωθήθη εἰς τετραετῆ (1955). Εἰς τὸ τέταρτον ἔτος ἀρχικῶς (1955) καὶ ἀπὸ τὸ 3ον ἔτος ἤδη (1963) οἱ σπουδασταὶ ἐχωρίσθησαν, κατ' ἐκλογὴν, εἰς δύο τμήματα : Τὸ Οἰκονομικόν καὶ τὸ Ἐμπορικόν. Εἰς τὰς ἀρχικὰς ἑδρας τῆς Σχολῆς προτετέθησαν νέα (Οἰκονομικὴ Ἀνάλυσις, Στατιστικὴ κ.λπ.). Ἐπὶ πλέον, ἰδρύθη, κατὰ τὸ 1961, Τμήμα Ἐπιμορφώσεως Ἀποφοίτων Ἀνωτάτων Σχολῶν εἰς τὴν Διοικητικὴν τῶν Ἐπιχειρήσεων (Business Administration). Οἱ μὴ προερχόμενοι ἐξ Οἰκονομικῶν Σχολῶν ὀφείλουσιν νὰ φοιτήσουν, ἐπὶ ἐν ἀκαδημαϊκόν ἔτος, εἰς τὸ Προπαρασκευαστικὸν Τμήμα, διὰ νὰ ἐνισχυθοῦν αἱ οἰκονομολογικαὶ γνώσεις των, ὥστε νὰ δυνηθοῦν ἐν συνεχείᾳ νὰ παρακολουθήσουν τὴν εἰδικὴν οἰκονομικὴν μετεκπαίδευσιν (ἐνιαύσιος κύκλος σπουδῶν). Τὰ διδασκόμενα μαθήματα εἰς τὸ Προπαρασκευαστικὸν Τμήμα εἶναι γενικὰ (ἐκ τοῦ κύκλου σπουδῶν τῆς τετραετοῦς φοιτήσεως), τὰ δὲ διδα-

σκόμμενα κατά τήν ειδικήν ἐκπαίδευσιν συναφῆ πρὸς τήν διοίκησιν τῶν ἐπιχειρήσεων εἶναι οἰκονομικά, ὀργανωτικά, νομικά κ.λπ.

Διὰ προσφάτου νόμου, τοῦ Νομ. Διατ. 688 τοῦ 1970 ἐγένετο νέα ὀργάνωσις τῆς Α.Σ.Ο.Ε.Ε. Δι' αὐτοῦ ὁ μὲν χωρισμὸς τῶν σπουδῶν εἰς Τμήματα ἄρχεται ἀπὸ τοῦ Β' ἔτους, τὰ δὲ Τμήματα εἶναι : Οἰκονομικὸν καὶ Διοικήσεως Ἐπιχειρήσεων. Ἐξ ἄλλου, προσετέθησαν ἑπτὰ νέα ἔδραι, ἐξ ὧν δύο Πολιτικῆς Οἰκονομίας, μία Στατιστικῆς καὶ ἕτεραι τέσσαρες, ἀντιστοιχοῦσαι εἰς ἰσάριθμα νέα μαθήματα : Οἰκονομετρία, Ἐρευνα Ἀγορᾶς καὶ Ἀνάπτυξις Πωλήσεων, Ποσοτικὴ Ἀνάλυσις, Ὀργάνωσις καὶ Διοικήσις Ἐπιχειρήσεων. Ἐπὶ πλέον, εἰσήχθησαν καὶ ἄλλα μαθήματα ὑπαχθέντα εἰς ὑφισταμένας ἔδρας. Ἐκ τούτων ἀναφέρομεν τὰ ἀκόλουθα : Μαθηματικὴ Οἰκονομικὴ, Φορολογικὴ Νομοθεσία, Δημογραφία, Ἐθνικοὶ Λογαριασμοί. Παραλλήλως ὁμοῦς κατηργήθησαν πρότερον διδασκόμενα εἰς τὴν Σχολὴν μαθήματα, ὡς ἡ Τεχνικὴ τῶν Συναλλαγῶν, τὸ Δημοσιονομικὸν Δίκαιον, ἡ Κοινωνιολογία καὶ ἡ Ἱστορία τοῦ Οἰκονομικοῦ Βίου.

αγ) Εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης, ἐπίσης, ὀργανώθη ἡ οἰκονομικὴ ἐκπαίδευσις ἐπὶ νέων βάσεων. Ἀφ' ἑνός, ἡ Σχολὴ Νομικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν διεσπάσθη ἀπὸ τοῦ 1961 εἰς δύο χωριστὰ τμήματα : Νομικῶν Ἐπιστημῶν καὶ Οἰκονομικῶν - Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν. Οἱ σπουδασταὶ ἐγγράφονται ἀπὸ τοῦ 1ου ἔτους εἰς ἓν ἐκ τῶν δύο τμημάτων. Ἀφ' ἑτέρου, συνεστήθη, τὸ 1962, Μεταπτυχιακὸν Τμῆμα Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν μὲ διετὴ κύκλον σπουδῶν. Τὸ πρόγραμμα σπουδῶν εἶναι πλούσιον εἰς εἰδικὰ οἰκονομικά μαθήματα καὶ συγγενῆ πρὸς αὐτά.

αδ) Ἡ Νομικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἐχωρίσθη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1967/68 εἰς δύο αὐτοτελεῖς τμήματα : τὸ Νομικὸν καὶ τὸ Τμῆμα Οἰκονομικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν. Τὸ τελευταῖον ὑποδιαιρεῖται, ἀπὸ τοῦ τρίτου ἔτους, εἰς δύο ἄλλα τμήματα : Τμῆμα Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν καὶ Τμῆμα Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν, ἑκάτερον δὲ τούτων παρέχει ἴδιον πτυχίον καὶ ἴδιον διδακτορικὸν δίπλωμα. Εἰς τὸ Τμῆμα Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν εἰσήχθησαν πολλὰ νέα οἰκονομικά μαθήματα, δίδεται δὲ ἰδιαιτέρα σημασία εἰς τὰς νέας μεθόδους οἰκονομικῆς ἀναλύσεως. Διὰ τοῦτο μεταξὺ τῶν μαθημάτων εἶναι : τὰ Μαθηματικά, ἡ Στατιστικὴ, ἡ Οἰκονομετρία, οἱ Ἐθνικοὶ Λογαριασμοί κ.λπ.

β) Ἡυξήθη ἡ βαρὺτης τῶν οἰκονομικῶν μαθημάτων εἰς τὰς λοιπὰς Ἀνωτάτας Σχολὰς τῆς Χώρας. Οὕτω :

βα) Ἡ Πάντειος Ἀνωτάτη Σχολὴ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν, ἀναδιοργανωθείσα τὸ 1941, περιέλαβεν εἰς τὸ πρόγραμμά της ἱκανὸν ἀριθμὸν οἰκονομικῶν μαθημάτων καὶ δὴ τὴν Πολιτικὴν Οἰκονο-

μίαν, τὴν Δημοσίαν Οἰκονομίαν, τὴν Οἰκονομικὴν τῶν Ἐπιχειρήσεων, τὴν Λογιστικὴν, τὴν Οἰκονομικὴν Γεωγραφίαν καὶ τὴν Στατιστικὴν. Καὶ ἡ Σχολὴ αὕτη, τριετοῦς φοιτήσεως ἐπὶ πολλὰ ἔτη, κατέστη Σχολὴ μὲ τετραετὴ κύκλον σπουδῶν (1963) καὶ ἐδιχοτομήθη εἰς δύο τμήματα : Πολιτικῆς Ἐπιστήμης καὶ Δημοσίας Διοικήσεως, ἀπέκτησε δὲ καὶ Ἰνστιτοῦτον Μεταπτυχιακῆς Ἐκπαιδεύσεως εἰς τὴν Δημοσίαν Διοίκησιν. Εἰς τοῦτο εἰσῆχθησαν πολλὰ νέα οἰκονομικὰ μαθήματα (Οἰκονομικὴ Ἀνάλυσις, Οἰκονομικὴ Ἀνάπτυξις, Οἰκονομικὴ Ἐκμετάλλευσις Δημοσίων Ἐπιχειρήσεων, Νομισματικὴ Πολιτικὴ, Ἀγροτικὴ καὶ Ναυτιλιακὴ Οἰκονομία κ.λπ.).

ββ) Τὸ Ἐθνικὸν Μετσόβιον Πολυτεχνεῖον — καὶ ἐν μέρει ἡ Πολυτεχνικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης — συνεχῶς ἐνισχύει τὸν οἰκονομικὴν κατάρτισιν τῶν σπουδαστῶν του. Πέραν τῆς Θεωρητικῆς καὶ Ἐφρημοσμένης Οἰκονομικῆς, μὲ ἰδιαίτεραν ἔμφασιν εἰς τὴν Βιομηχανικὴν καὶ τὴν Συγκοινωνιακὴν Πολιτικὴν, εἰσῆχθη ἤδη διὰ τινὰς Σχολὰς ἡ Οἰκονομικὴ τῶν Ἐπιχειρήσεων καὶ ἡ Τεχνικοοικονομικὴ Ἀνάλυσις μὲ κύριον ἀντικείμενον τὴν Ἐπιχειρησιακὴν Ἔρευναν. Λειτουργεῖ ἐπίσης παρὰ τῶν Ε.Μ.Π. Σπουδαστήριον Πολεοδομικῶν Ἐρευνῶν, ὅπου μελετῶνται οἰκονομικὰ θέματα τῶν οἰκισμῶν.

βγ) Ἡ Ἀνωτάτη Γεωπονικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν, ὡς καὶ ἡ Γεωπονικὴ καὶ Δασολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἐκτὸς τῆς διδασκαλίας τοῦ γενικοῦ μαθήματος τῆς Κοινωνικῆς Οἰκονομικῆς καὶ τοῦ εἰδικοῦ τῆς Γεωργικῆς Οἰκονομίας, κατευθύνουσι τοὺς σπουδαστάς των εἰς τὴν Γεωργοοικονομικὴν Ἀνάλυσιν καὶ Ἔρευναν, παραλλήλως δὲ καλλιεργοῦν καὶ τὸν κλάδον τῆς Συνεταιριστικῆς Οἰκονομίας.

Οἰκονομικὴ μὀρφωσις παρέχεται καὶ εἰς Ἀνωτάτας Στρατιωτικὰς καὶ Ἀστυνομικὰς Σχολὰς, τὴν Σχολὴν τοῦ Ο.Τ.Ε., τὴν Ταχυδρομικὴν Σχολὴν, τὴν Σ.Ε.Λ.Ε.Τ.Ε. καὶ τὴν Ἀνωτάτην Σχολὴν Οἰκιακῆς Οἰκονομίας. Ἀρμόζει, ὡσαύτως, νὰ λεχθῆ ἔνταυθα, ὅτι τὰ οἰκονομικὰ μαθήματα διδάσκονται καὶ εἰς τὰς ἐν λειτουργίᾳ ἰδιωτικὰς Σχολὰς ἀνωτέρας στάθμης, ὡς εἰς τὰς Ἀνωτέρας Σχολὰς Ὑπομηχανικῶν, τὰς Σχολὰς Κοινωνικῶν Λειτουργῶν, τὴν Σχολὴν Δημοσιογραφικῶν Σπουδῶν, τὴν Σχολὴν Ἐμπορικῶν Ἀντιπροσώπων, τὴν Σχολὴν Συνεταιριστικῶν Σπουδῶν κ.λπ. Ἀξιόλογος εἶναι ἡ οἰκονομικὴ κατάρτισις τῶν σπουδαστῶν τῆς Σχολῆς Διοικήσεως Ἐπιχειρήσεων τοῦ Ἀμερικανικοῦ Κολλεγίου Θηλέων (Pierce College). Τέλος, ἡ διδασκαλία οἰκονομικῶν μαθημάτων προεβλέφθη εἰς τὰ ἐσχάτως ἰδρυθέντα Κέντρα Ἀνωτέρας Τεχνικῆς Ἐκπαιδεύσεως.

γ) Ἀνεπτύχθη ὁ θεσμὸς τῆς οἰκονομικῆς ἐπιμορφώσεως. Ἡ ἐπιμόρφωσις παρέχεται κατὰ τρεῖς κυρίως τρόπους :

γα) Συνιστώνται ειδικαί εκπαιδευτικαί μονάδες πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς οἰκονομικῆς καταρτίσεως τῶν στελεχῶν τῶν ἰδρυουσῶν αὐτὰς ὑπηρεσιῶν ἢ ἐπιχειρήσεων. Οὕτω, ἰδρύθησαν ἐκ μέρους τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος (1962) καὶ τοῦ συγκροτήματος τῶν Τραπεζῶν Ἐμπορικῆς καὶ Ἴονικῆς - Λαϊκῆς (1961) Ἰνστιτοῦτα Οἰκονομικῶν καὶ Τραπεζικῶν Σπουδῶν, εἰς τὰ ὅποια ἐκπαιδεύονται καθ' ὁμάδας ὑπάλληλοι μέσης συνήθως μορφωτικῆς στάθμης. Κατὰ τὴν ἐκπαίδευσιν ταύτην, ὁ τόνος δίδεται μὲν εἰς τὰ τραπεζικὰ θέματα, ἀλλ' ὁ ὅλος κύκλος σπουδῶν περιλαμβάνει καὶ μαθήματα γενικωτέρας οἰκονομικῆς παιδείας —θεωρητικῆς καὶ ἐφαρμοσμένης— ὅπου προέχει βεβαίως ἡ Νομισματικὴ καὶ ἡ Πιστωτικὴ Πολιτικὴ.

γβ) Ὁργανώνονται, μεταβατικῶς, εἰδικὰ Σεμινάρια πρὸς οἰκονομικὴν ἐπιμόρφωσιν τῶν ἐξειλιξίμων στελεχῶν διαφόρων Ὑπηρεσιῶν καὶ Ὁργανισμῶν. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, ἄλλοτε ἢ ἐνδιαφερομένη ὑπηρεσία ἢ ἐπιχειρήσις συγκροτεῖ διὰ τὸ προσωπικόν της τὸ ἐν λόγῳ Σεμινάριον, ὡς ἐπραξάν μερικαὶ Τράπεζαι (Ἐμπορικῆς Πίστεως καὶ Γενικὴ Τράπεζα)· ἄλλοτε ἢ Ἐπαγγελματικὴ Ὁργάνωσις ὠρισμένων κλάδων μεριμνᾷ διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἐπιμόρφωσιν τῶν μελῶν της —ὑπαλλήλων ἢ ἀνεξαρτήτων ἐπαγγελματιῶν— ὡς ἐνήργησε τὸ Τεχνικὸν Ἐπιμελητήριον τῆς Ἑλλάδος· ἄλλοτε, τέλος, τὸ ἔργον τῆς ἐπιμορφώσεως ἀνατίθεται ὑπὸ τῆς ἐνδιαφερομένης ὑπηρεσίας ἢ ἐπιχειρήσεως εἰς φορέα, διαθέτοντα σχετικὴν ἐκπαιδευτικὴν ὀργάνωσιν καὶ ἐμπειρίαν, ὡς συνέβη μὲ τὸ Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν καὶ μὲ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος, τῶν ὁποίων ὑπαλλήλους ἐπιμόρφωσε τὸ Ἑλληνικὸν Κέντρον Παραγωγικότητος (ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ.).

γγ) Παρέχονται ἐπιμορφωτικαί, ἀλλὰ καὶ ἐξειδικευμέναι ἐκπαιδευτικαὶ ὑπηρεσίαι ὑπὸ εἰδικῶν φορέων. Οὕτω τὸ ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ. ἐξειλίχθη εἰς ἀξιόλογον μονάδα ἐπιμορφώσεως. Τὰς ὑπηρεσίας του παρέχει κατὰ διαφόρους τρόπους. Μία μέθοδος εἶναι ἡ γενικὴ —κατὰ πλάτος— ἐνημέρωσις ἐπὶ τῶν ἐξειλίξεων εἰς διαφόρους τομεῖς ἢ εἰς ἓν συγκεκριμένον θέμα (π.χ. Εὐρωπαϊκὴ Οἰκονομικὴ Κοινότης). Ἄλλη μέθοδος εἶναι ἡ κατ' ἀνάθεσιν ἀνάληψις τῆς μερίμνης πρὸς ἐπιμόρφωσιν συγκεκριμένης κατηγορίας προσώπων, ὡς ἤδη ἐλέχθη. Τρίτη μέθοδος εἶναι ἡ παροχὴ εἰδικῶν —εἰς βάθος— γνώσεων εἰς ὠρισμένον τομεᾶ, ὡς εἶναι ἡ διοικήσις τῶν ἐπιχειρήσεων, ἡ κοστολόγησις, ἡ ἔρευνα τῆς ἀγορᾶς καὶ ἡ ἐπιχειρησιακὴ ἔρευνα. Τέλος, ὀργανώνονται ἐνίοτε ὑπὸ τοῦ ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ. δημόσιαι συζητήσεις ἐπὶ φλεγόντων θεμάτων, ὡς συνέβη μὲ τὴν Ε.Ο.Κ. καὶ τὰς ἐξαγωγὰς. Ἀνάλογόν τι ἐγένετο καὶ ἐκ μέρους τοῦ Κέντρου Ἀναπτύξεως καὶ Προβολῆς, τὸ ὅποιον ὠργάνωσε τέσσαρα Σεμινάρια (1966, 1968, 1969) ἐπὶ θεμάτων οἰκονομικῆς καὶ εἰδικώτερον βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως μὲ ἀπροσάτῃς ἀνώτατα στελεχῆ Ὁργανισμῶν, Τραπεζῶν καὶ μεγάλων ἐπιχειρήσεων. Ὡσαύτως, αἱ Ἐπιστημονικαὶ Ὁργανώσεις συνιστοῦν Σεμινάρια εἰδικῆς ἐκ-

παιδείσεως εἰς τὸν τομέα των. Τοῦτο ἐγένετο π.χ. ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας Διοικήσεως Ἐπιχειρήσεων καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας Ἐπιχειρησιακῶν Ἐρευνῶν. Τέλος, καὶ εἰς τὰ ἰδρυτικὰ νομοθετήματα τῶν Κέντρων Ἐρευνῶν (ΚΕΠΕ καὶ Ἐθνικὸν Κέντρον Κοινωνικῶν Ἐρευνῶν) προβλέπεται καὶ πραγματοποιεῖται, κατὰ καιρούς, ὀργάνωσις μαθημάτων καὶ Σεμιναρίων.

δ) Ἐπεξετάθη σημαντικῶς ἡ ἀμεσος προσφυγῆ εἰς τὴν Οἰκονομικὴν Ἐπιστήμην τῶν προηγμένων Χωρῶν. Πέραν τῆς ἐξυπηρετήσεως, ἣτις παρέχεται εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Οἰκονομικὴν Ἐπιστήμην, διὰ τῶν συγγραμμάτων καὶ τῶν πάσης φύσεως μελετῶν ξένων οἰκονομολόγων κύρους, ἡ συμβολὴ τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιστήμης τῶν προηγμένων χωρῶν ἐκδηλοῦται ὡς ἀκολούθως :

δα) Αὐξων συνεχῶς ἀριθμὸς νέων Ἑλλήνων ἐκπαιδεύεται καὶ μετεκπαιδεύεται δι' οἰκονομικὰς σπουδὰς εἰς ξένας χώρας καὶ κατὰ κύριον λόγον εἰς τὰς ἀγγλοσαξωνικὰς (Η.Π.Α., Ἀγγλίαν, Καναδᾶν). Οἱ οὕτω καταρτιζόμενοι ἐπιστήμονες κατὰ ἓν μέρος ἐπιστρέφουν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καλύπτοντες τὴν αὐξουσαν ζήτησιν εἰς οἰκονομολόγους ἐκ μέρους τοῦ Κράτους, τῶν δημοσίων Ὄργανισμῶν, τῶν Τραπεζῶν, ἐτι δὲ καὶ ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων.

Εἰς τὴν ἀθρόαν μετάβασιν Ἑλλήνων εἰς τὸ ἐξωτερικὸν δι' οἰκονομικὰς σπουδὰς συνέβαλεν ὁ θεσμὸς τῶν ὑποτροφιῶν καὶ ἡ χορήγησις ἐκπαιδευτικῶν ἀδειῶν μετ' ἀποδοχῶν. Αἱ ὑποτροφίαι ἐχορηγήθησαν εἴτε ὑπὸ τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν ἐκπαιδευθέντων, εἴτε διὰ τῆς ξένης τεχνικῆς βοήθειας ἢ διὰ τοῦ Ἰδρύματος Κρατικῶν Ὑποτροφιῶν. Τὸ Ι.Κ.Υ. παρέσχεν ὑποτροφίας, κατόπιν διαγωνισμῶν, πρὸς ἐκπαίδευσιν ἢ μετεκπαίδευσιν εἰς κλάδους τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιστήμης ἐμφανίζοντας κενὰ ἢ πρὸς ἐξειδικεύσιν εἰς τομεῖς ἐντελῶς νέους διὰ τὴν Χώραν.

δβ) Ἰκανὸς ἀριθμὸς οἰκονομολόγων τοῦ ἐξωτερικοῦ μετεκλήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οὗτοι παρέσχον τὴν συνδρομὴν των ὑπὸ διαφόρους μορφὰς καὶ δὴ : εἰς τὴν ἀνωτάτην οἰκονομικὴν παιδείαν -ὡς ἐπισκέπται- καθηγηταί, εἰς τὴν δημοσίαν διοίκησιν καὶ τὸν προγραμματισμὸν ὡς ἐμπειρογνώμονες, εἰς τὰς ἐρευνητικὰς μονάδας καὶ δὴ τὸ ΚΕΠΕ, ὡς καθοδηγηταί εἰς μελέτας καὶ ὡς συνεργάται τῶν στελεχῶν των. Τινὲς τῶν μετακληθέντων οἰκονομολόγων ἦσαν ἑλληνικῆς καταγωγῆς. Οὗτοι, σπουδάσαντες εἰς τὴν ἄλλοδαπὴν, ἐσταδιοδρομήσαν εἰς ξένας Χώρας, κυρίως ὡς καθηγηταί. Ὡς συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς κλάδους τῶν Θετικῶν Ἐπιστημῶν, πολλοὶ νέοι Ἕλληνες οἰκονομολόγοι ἐγκατεστάθησαν μονίμως εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὅπου κατὰ τὸ πλεῖστον εὐδοκίμου.

Δὲν πρέπει ὅμως νὰ παρασιωπήσωμεν ἐνταῦθα καὶ τὴν προσφορὰν εἰς τὴν ξένην ἐκπαιδευτικῶν ὑπηρεσιῶν ἐκ μέρους ἑλλήνων οἰκονομολόγων, ἐγκατεστημένων εἰς τὴν Χώραν καὶ σταδιοδρομούντων ὡς καθηγητῶν ἢ ὡς ἀνωτάτων στελεχῶν ὑπηρεσιῶν, οἱ ὁποῖοι ἐκλήθησαν διὰ νὰ διδάξουν εἰς ξένα πανεπιστήμια, προηγμένων ἢ ἀναπτυσσομένων Χωρῶν ἢ διὰ νὰ συμβάλουν ὀργανωτικῶς εἰς οἰκονομικοὺς τομεῖς.

Γ'. ΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ.

Ἐνῶ μέχρι καὶ τῆς τελευταίας προπολεμικῆς περιόδου αἱ εἰδικαὶ ὑπηρεσίαι διὰ τὴν μελέτην τῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων ἐν Ἑλλάδι ἐσπένδιζον, κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκοσαετίαν διαπιστοῦται ζωηρὰ κίνησις πρὸς σύστασιν καὶ δραστηριοποίησιν τοιούτων μονάδων. Αἱ ὑφιστάμεναι ὑπηρεσίαι μελετῶν εἰς τὸν οἰκονομικὸν τομέα συνεστήθησαν ἀπὸ τὸ Κράτος, τοὺς δημοσίους καὶ ἰδιωτικούς Ὄργανισμούς, τὰς Τραπεζάς, ἐτι δὲ καὶ ἀπὸ ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεως.

1. Κρατικαὶ Ὑπηρεσίαι Οἰκονομικῶν Μελετῶν καὶ Ἐρευνῶν :

Δημόσιαι ὑπηρεσίαι οἰκονομικῶν μελετῶν, ὑπὸ εὐρύτεραν ἔννοιαν, ἤρχισαν νὰ συνιστῶνται ἀπὸ τῆς προπολεμικῆς ἐποχῆς. Ἐκ τούτων ἄλλαι μὲν ὑφίστανται καὶ σήμερον καὶ μάλιστα ἐνισχυμένοι, ἄλλαι δὲ κατηργήθησαν. Μεταξὺ τῶν μὴ ὑφισταμένων πλέον, ἀξίζει ἰδιαίτερας μνείας τὸ Ἀνώτατον Οἰκονομικὸν Συμβούλιον (Α.Ο.Σ.), τὸ ὁποῖον συνεστήθη τὸ 1932 ὡς αὐτοτελὴς Ὑπηρεσία ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν. Τὸ Α.Ο.Σ. ἐλειτούργησε μέχρι τοῦ 1948, ὅποτε κατηργήθη, ἀπορροφηθὲν ἀπὸ τὸ Ἀνώτατον Συμβούλιον Ἀνασυγκροτήσεως (Α.Σ.Α.). Εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο συνεχωνεύθη καὶ ὁ συσταθεὶς τὸ 1946 Ὄργανισμὸς Ἀνασυγκροτήσεως (Ο.Α.). Τὸ 1949 συνεστήθη ἡ Ὑπηρεσία Συντονισμοῦ Ἐφαρμογῆς Σχεδίου Ἀνασυγκροτήσεως (Υ.Σ.Ε.Σ.Α.) παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ Συντονισμοῦ, ὡς ἀνεξάρτητος ὑπηρεσία. Μετὰ δύο ἔτη (1951) ἀμφότερα τὰ νέα ὄργανα — Α.Σ.Α. καὶ Υ.Σ.Ε.Σ.Α. — ἀπερροφήθησαν ἀπὸ τὸ ἀναδιοργανωθὲν Ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ. Ὀλίγον βραδύτερον συνεκροτήθη, ἐντὸς τῶν κόλπων τοῦ Ὑπουργείου τούτου, ἡ Ὑπηρεσία Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν (1951) καὶ ἡ Ἐπιτροπὴ Ἐρεύνης καὶ Ὁργανώσεως Οἰκονομικοῦ Προγραμματισμοῦ (1957-1959), ὑπήχθη δὲ εἰς τὸ ἴδιον Ὑπουργεῖον ἡ ἀναδιοργανωθείσα Ὑπηρεσία Στατιστικῆς καὶ τὸ ἐν ἔτει 1961 ἰδρυθὲν Κέντρον Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν. Εἰδικώτερον :

α) Τὸ Ἀνώτατον Οἰκονομικὸν Συμβούλιον, ἰδρυθὲν ὡς ὄργανον ἐρεύνης καὶ μελέτης τῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων τῆς Χώρας, ἐπελαμβάνετο τῶν θεμάτων, εἴτε αὐτεπαγγέλτως εἴτε κατ' αἴτησιν τῆς Κυβερνήσεως, πρὸς τὴν ὁποίαν τὸ Α.Ο.Σ. ὑπέβαλλε τὴν γνωμοδότησίν του. Τὸ Α.Ο.Σ. διέθετε πρὸς τοῦτο ἐπιστημονικὰ στελέχη μὲ οἰκονομικὴν κατάρτισιν. Ἐπὶ κεφαλῆς ὑφίστατο πολυμελὲς Συμβούλιον, τοῦ ὁποῖου μετεῖχον οἰκονομολόγοι, κοινωνιολόγοι, τεχνικοί, ἀνώτατοι κρατικοὶ λειτουργοὶ καὶ ἀντιπροσωπευτικοὶ οἰκονομικοὶ παράγοντες τοῦ τόπου. Τὸ Α.Ο.Σ. ἐξέδωκε περὶ τὰ 30 δημοσιεύματα, εἰς ἕκαστον τῶν ὁποίων περιλαμβάνεται τὸ πόρισμα τῆς συναφοῦς ἐρεύνης, προκειμένου δὲ περὶ παραπεμφθέντων ζητημάτων ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἡ γνωμοδότησις τοῦ Συμβουλίου τοῦ Α.Ο.Σ. (διαπιστώσεις καὶ προτάσεις).

β) Ὁ Ὄργανισμὸς Ἀνασυγκροτήσεως συνεστήθη, ὡς ὄργανον τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ, πρὸς μελέτην τῶν μέσων ἀντιμετωπίσεως, βάσει σχεδίου, τοῦ προβλήματος τῆς ἀνορθώσεως τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας. Κατὰ τὸ βραχὺ διάστημα τῆς λειτουργίας του (1946-1948), ὁ Ο.Α. ἐξεπόνησε, τῇ βοήθειᾳ ἐιδικῶν συνεργατῶν, τὸ Πρόγραμμα Ἀνασυγκροτήσεως τῆς Χώρας (1947), ὅπου προεβλήθη διὰ πρώτην φοράν ἐπίσημον σχέδιον ἀποκαταστάσεως ὁμαλοῦ ρυθμοῦ καὶ προωθήσεως τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας.

γ) Τὸ Ἀνώτατον Συμβούλιον Ἀνασυγκροτήσεως ἐκπηγάσαν, ὡς ἤδη ἐλέχθη, ἀπὸ τὴν συγχώνευσιν τοῦ Α.Ο.Σ. καὶ τοῦ Ο.Α., ὑπῆλθη, ἐπίσης, εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ καὶ ὑπῆρξεν ἐπιτελικὸν ὄργανον τῆς Κυβερνήσεως, ἐπιφορτισμένον πρωτίτως μὲ τὴν ἐκπόνησιν τῶν προγραμμάτων οἰκονομικῆς ἀνορθώσεως τῆς Χώρας, τῶν στηριζομένων εἰς τὴν χρηματοδότησιν ἐκ τῆς βοήθειᾳ τοῦ σχεδίου Μάρσαλ. Ἐπεστρατεύθησαν πρὸς τοῦτο οἱ ἀρμόδιοι ὑπηρεσιακοὶ παράγοντες, ὡς συνεργάται, τόσον διὰ τὴν κατάρτισιν τῶν προγραμμάτων, ὅσον καὶ διὰ τὴν ὑποστήριξιν τῶν ἐλληνικῶν ἀπόψεων κατὰ τὰς συζητήσεις εἰς τὸν Ὄργανισμὸν Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας (Ο.Ε.Ο.Σ. Παρίσι). Τὸ Α.Σ.Α. ἐξεπόνησε, βάσει τῶν μελετῶν τῶν στελεχῶν καὶ τῶν συνεργατῶν του, ἀφ' ἐνὸς τὸ μακροχρόνιον πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀνορθώσεως (1948-1952) καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰ ἐτήσια προγράμματα διὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς τετραετοῦς περιόδου. Ἐν συνεχείᾳ ἐπεμελήθη τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ μακροχρονίου προγράμματος.

δ) Ἡ Ὑπηρεσία Συντονισμοῦ Ἐφαρμογῆς Σχεδίου Ἀνασυγκροτήσεως ἠσχολήθη μὲ τὴν ἐναρμόνισιν τῶν ἐνεργειῶν τῶν σχετικῶν μὲ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ μακροχρονίου προγράμματος οἰκονομικῆς ἀνορθώσεως (1948-1952). Ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας ταύτης ἐξεπονήθησαν σειραὶ μελετῶν, αἱ πλεῖσται τῶν ὁποίων ἀναφέρονται εἰς διαφόρους κλάδους τῆς οἰκονομίας ἢ εἰς συγκεκριμένους πλουτοπαραγωγικοὺς πόρους. Ἐντὸς τῆς Ὑ.Σ.Ε.Σ.Α. ἐξεκολάφθησαν καὶ ὠρισμένοι νέαι Ὑπηρεσίαι—Τεχνικῆς Βοηθείας, Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν—αἱ ὁποῖαι συνέβαλον εἰς τὴν προώθησιν τῆς μελέτης τῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων.

ε) Ἡ Ἐπιτροπὴ Ἐρεῦνης καὶ Ὄργανώσεως Οἰκονομικοῦ Προγραμματισμοῦ, κατὰ τὸ διετὲς χρονικὸν διάστημα τῆς λειτουργίας της, ἐξεπόνησε μεγάλην σειρὰν μελετῶν ἐπὶ γενικῶν καὶ ἐιδικῶν προβλημάτων τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας, αἱ ὁποῖαι ἐχρησιμοποιήθησαν κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ πρώτου πενταετοῦς προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως (1960-1964). Εἰς τὰς γενομένας ἐρεῦνας καὶ τὰς καταρτισθείσας μελέτας προσέφερον τὰς ὑπηρεσίας των ἀφ' ἐνὸς ἐπιστημονικὰ στελέχη τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀρμόδιοι ὑπηρεσιακοὶ παράγοντες διαφόρων Ὑπουργείων, δημοσίων Ὄργανισμῶν, Τραπεζῶν κ.λπ.

Θὰ ἀσχοληθῶμεν, τώρα, μὲ τὰς ἐν λειτουργίᾳ δημοσίας ὑπηρεσίας οἰκονομικῶν μελετῶν καὶ τὰ συναφῆ Κέντρα ἐρευνῶν. Τὰ περισσότερα ἐκ τούτων συνεστήθησαν μεταπολεμικῶς.

Ἐκ τῶν ὑφισταμένων δημοσίων ὑπηρεσιῶν μελετῶν καὶ ἐρευνῶν, ἰδιαίτερας μνείας ἀξίζουν αἱ ὑπαγόμεναι εἰς τὸ Ἵπουργεῖον Συντονισμοῦ, τὸ ὁποῖον ἔχει καὶ τὴν εὐθύνην τοῦ προγραμματισμοῦ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ὡς καὶ τῆς γενικωτέρας οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Ἐκ τῶν ὀργάνων μελέτης τοῦ Ἵπουργείου Συντονισμοῦ, ἄλλα μὲν εἶναι ἐντεταγμένα εἰς τὸ ὑπηρεσιακὸν του σχῆμα, ἄλλα δὲ ἔχουν αὐτοτέλειάν τινα. Εἰδικώτερον :

α) Ἡ Διεύθυνσις Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν, συσταθεῖσα τὸ 1951, ὡς ὑπηρεσία τοῦ Ἵπουργείου Συντονισμοῦ, ἔχει ὡς ἀποστολὴν τὴν ἐρευναν τῆς συνθέσεως καὶ τῆς ἐξελίξεως τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος τῆς Χώρας, ὡς καὶ ἄλλων συναφῶν οἰκονομικῶν μεγεθῶν καὶ δὴ τῶν ἐπενδύσεων καὶ τῆς καταναλώσεως. Ἡ Ἵπηρεσία αὕτη, διαθέτουσα ἐξειδικευμένα στελέχη, ἐφαρμόζει, κατὰ τὰ πρότυπα τῶν προηγμένων Χωρῶν τῆς Δύσεως, τὰς συγχρόνους μεθόδους μετρήσεως τῶν ἐρευνωμένων μεγεθῶν, διὰ τοῦτο δὲ τὰ πορίσματα τῆς εἶναι συγκρίσιμα διεθνῶς καὶ διαχρονικῶς. Τούναντίον, οἱ πρότερον γενόμενοι ὑπολογισμοὶ τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος τῆς Χώρας—ὑπὸ ἰδιωτῶν ἐπιστημόνων καὶ Ἵπηρεσιῶν— μὴ στηριχθέντες εἰς κοινὰς μεθοδολογικάς ἀρχάς, δὲν εἶναι συγκρίσιμοι οὔτε μεταξύ των οὔτε μετὰ τῶν ἐκτιμήσεων τῆς Διευθύνσεως Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν.

Τὰ ἐρευνώμενα οἰκονομικά μεγέθη ὑπολογίζονται ἀπολογιστικῶς καὶ προὑπολογιστικῶς. Τὰ ἐξ ἀπολογισμοῦ μεγέθη περιλαμβάνονται εἰς τὸ ἐτησίως ἐκδιδόμενον δημοσίευμα ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐθνικοὶ Λογαριασμοὶ τῆς Ἑλλάδος...». Εἰς τοῦτο περιέχονται χρονολογικαὶ σειραὶ ἀπὸ τοῦ 1948 καὶ ἐντεῦθεν, εἰς τρεχοῦσας καὶ εἰς σταθερὰς τιμάς, ἀπὸ τὰς ὁποίας προκύπτει ἡ μακροχρόνιος τάσις διὰ τὰ διάφορα μεγέθη τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Ἡ τάσις αὕτη συνιστᾷ χρήσιμον γνῶμονα διὰ τὸν μακροχρόνιον προγραμματισμὸν καὶ τὰς οἰκονομικὰς ἀναλύσεις.

Αἱ προὑπολογιστικαὶ ἐκτιμήσεις, ἐνεργούμεναι εἰς διάφορα στάδια τῆς διανομένης ἐκάστοτε ἐτησίας περιόδου, ἀποβλέπουν κυρίως εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν φορέων τῆς βραχυχρονίου οἰκονομικῆς καὶ νομισματικῆς πολιτικῆς.

Ἡ Διεύθυνσις Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν ἀσχολεῖται καὶ μὲ ἄλλας μελέτας ἐπὶ εἰδικῶν οἰκονομικῶν θεμάτων, ἐπὶ τῆς κατανομῆς τοῦ εἰσοδήματος κατὰ περιφέρειαν, ἐπὶ τῶν διακλαδικῶν σχέσεων τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας κ.λπ.

Ἀπὸ τοῦ 1970 ἡ Διεύθυνσις Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν ἀπεσπάρθη ἀπὸ τὸ Ἵπουργεῖον Συντονισμοῦ καὶ ἐνετάχθη εἰς τὴν Ἐθνικὴν Στατιστικὴν Ἵπηρεσίαν τῆς Ἑλλάδος.

β) Ἡ Ἐθνικὴ Στατιστικὴ Ἵπηρεσία τῆς Ἑλλά-

δος (Ε.Σ.Υ.Ε.), αναδιοργανωθείσα τὸ 1953, ἀπετέλεσεν ἰδίαν ὑπηρεσιακὴν μονάδα, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Ὑπουργοῦ Συντονισμοῦ. Εἰς τὸ παρελθὸν ἀπετέλει ὑπηρεσίαν τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας καὶ δι' ὀλίγα ἔτη τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορίου (1951-1953). Τῇ βοήθειά ξένων ἐμπειρογνομόνων, ἡ Ε.Σ.Υ.Ε. ὀργανώθη ἐπὶ νέων βάσεων, χρησιμοποιοῦσα εἰδικευμένα στελέχη καὶ συγχρονισμένον μηχανικὸν ἐξοπλισμόν. Ἡ Ε.Σ.Υ.Ε. παρακολουθεῖ τὴν ἐξέλιξιν τῶν οἰκονομικῶν καὶ τῶν κοινωνικῶν μεγεθῶν δι' ὀργάνων τῆς τοποθετημένων εἰς τὰς συναφεῖς μὲ τὰ θέματα κεντρικὰς καὶ περιφερειακὰς Ὑπηρεσίας. Πέραν τοῦ συνήθους ἔργου τῆς τακτικῆς παρακολούθησεως τῶν στατιστικῶς ἀποτυπουμένων μεγεθῶν, καταρτίζει διαφόρους δείκτας (τιμαρίθμους καὶ ἄλλους), προβαίνει εἰς ἀπογραφάς, τακτικὰς ἐρεῦνας οἰκονομικῶν δραστηριοτήτων (π.χ. τῆς βιομηχανίας), ὡς καὶ εἰς ἐκτάκτους τοιαύτας (οἰκογενειακῶν προϋπολογισμῶν, ἀπασχολήσεως κ.λπ.). Τέλος, ἐπιμελεῖται τῆς καταρτίσεως ἐνιαίου καὶ καθολικοῦ προγράμματος δι' ὀλόκληρον τὴν Χώραν καὶ εἰδικῶν προγραμμάτων διὰ τὰ καθ' ἕκαστα Ὑπουργεῖα.

γ) Τὸ Κέντρον Προγραμματισμοῦ καὶ Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν. Τὸ Κέντρον τοῦτο ἰδρύθη τὸ 1961 ὡς αὐτοτελὲς νομικὸν πρόσωπον ἰδιωτικοῦ δικαίου, παρὰ τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν (ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων) μὲ τὴν ὀνομασίαν «Κέντρον Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν». Εἰς τὴν χρηματοδότησίν του συνέβαλον, πλὴν τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ, τὰ ἰδρύματα Φόρντ καὶ Ροκφέλλερ. Ἐπιστημονικὸς συμπαραστάτης ὑπῆρξε τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Καλιφορνίας (Berkeley, Η.Π.Α.), τὸ ὁποῖον ἐνίσχυσε τὸ Κ.Ο.Ε. μὲ ἱκανὸν ἀριθμὸν ἐπιστημόνων - ἐρευνητῶν.

Ὡς ἀποστολὴ τοῦ Κ.Ο.Ε. καθωρίσθη ἀρχικῶς ἡ ἀνάλυσις τῶν διαρθρωτικῶν προβλημάτων τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας ἐν σχέσει ἰδίως μὲ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς καὶ ἡ τελειοποίησις τῶν οἰκονομικῶν γνώσεων νέων πτυχιούχων, οἱ ὁποῖοι προσλαμβάνονται ὡς βοηθοὶ - συνεργάται. Οὗτοι, μετὰ τριετίαν, δύνανται νὰ ἀποσταλοῦν δι' εὐρυτέρας οἰκονομικὰς σπουδὰς ὡς ὑπότροφοι, εἰς ἀμερικανικὰ Πανεπιστήμια. Τὰ βασικὰ ὅμως στελέχη τοῦ Κέντρου εἶναι ὑψηλῆς στάθμης ἐπιστήμονες, οἰκονομολόγοι κατὰ τὸ πλεῖστον, ἀλλὰ καὶ ἄλλων κλάδων (πολεοδόμοι, συγχωρονομολόγοι κ.λπ.). Τὸ ἔργον τῶν Ἑλλήνων ἐπιστημόνων - στελεχῶν τοῦ Κέντρου ἐνισχύεται ἀπὸ μετακαλουμένους ἐξωθεν εἰδικούς, τινὲς τῶν ὁποίων εἶναι ἐλληνικῆς καταγωγῆς σταδιοδρομήσαντες εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Κατὰ τὸ 1965, τὸ Κ.Ο.Ε. ἀναδιοργανώθη, ὑπαχθὲν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ, καὶ μετωνομάσθη εἰς «Κέντρον Προγραμματισμοῦ καὶ Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν» (ΚΕΠΕ), καθόσον ἀνετέθη εἰς αὐτὸ ἡ ἐκπόνησις τῶν προγραμμάτων οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἀναποκρινόμενον τὸ ΚΕΠΕ εἰς

τὴν νέαν του ἀρμοδιότητα, κατήρτισε τὸ σχέδιον τοῦ πενταετοῦς προγράμματος 1966-1970 καὶ ἐν συνεχείᾳ τὸ σχέδιον τοῦ ὀριστικῶς ἐγκριθέντος καὶ ἤδη ἐφαρμοζομένου πενταετοῦς προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως 1968-1972. Εἰς τὰ καθήκοντά του ὡς ὄργανον τοῦ προγραμματισμοῦ ἐμπίπτουν καὶ τὰ ἀπασχολοῦντα αὐτὸ σήμερον κύρια θέματα : ἡ μελέτη τῶν μέτρων πολιτικῆς εἰς ἐφαρμογὴν τῶν κατευθύνσεων τοῦ ἐν ἐκτελέσει προγράμματος καὶ ἡ ἐκπόνησις σχεδίου μακροετοῦς προοπτικῆς (15ετοῦς).

Ὡς ὄργανον οἰκονομικῆς ἐρεύνης, τὸ ΚΕΠΕ ἀσχολεῖται μὲ μελέτας καὶ διενεργεῖ ἐρευνας ἐπὶ τῶν κλάδων τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας (βιομηχανίας, γεωργίας, ἀλιείας κ.λπ.), ἐπὶ εἰδικῶν προβλημάτων αὐτῆς (π.χ. σύνδεσις Ἑλλάδος μὲ Ε.Ο.Κ., περιφερειακὴ ἀνάπτυξις, κεφαλαιαγορά, φορολογία) ἢ καὶ ἐπὶ γενικωτέρας φύσεως θεμάτων (ἀνάπτυξις, προγραμματισμός, οἰκονομικὰ πρότυπα κ.λπ.). Τὰ πορίσματα τῶν μελετῶν καὶ ἐρευνῶν δημοσιεύονται εἰς σειρὰς ἐκδόσεων.

δ) Τὸ Ἑλληνικὸν Κέντρον Παραγωγικότητος (ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ.). Τὸ Κέντρον τοῦτο, ἰδρυθὲν τὸ 1953 τῇ συνδρομῇ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Ὄργανισμοῦ Παραγωγικότητος, ἀποτελεῖ νομικὸν πρόσωπον ἰδιωτικοῦ δικαίου, τελοῦν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ.

Πρὸς διάδοσιν τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν μεθόδων βελτιώσεως τῆς παραγωγικότητος, τὸ ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ. χρησιμοποιεῖ εἰδικούς Ἕλληνας ἐπιστήμονας καὶ ξένους ἐμπειρογνώμονας, ὀργανώνει Σεμινάρια εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὰς ἐπαρχιακὰς πόλεις, κυκλοφορεῖ δημοσιεύματα καὶ περιοδικὰ («Παραγωγικότης», «Ἐκλογή Τεχνικῶν Πληροφοριῶν», «Βιβλιογραφικὸν Δελτίον» κ.λπ.) καὶ ἀναπτύσσει ποικίλην δρᾶσιν εἰς τὸν τομέα τῆς δημοσιότητος, συμβάλλει εἰς τὴν σύστασιν ἐξειδικευμένων Ἐπιστημονικῶν Ὄργανώσεων, ἔχουσῶν ἀντικείμενον, σχετικὸν μὲ τὴν παραγωγικότητα, κ.λπ.

Τὸ ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ., διὰ τῆς παρ' αὐτῷ λειτουργήσεως Ὑπηρεσίας Μελετῶν ὡς καὶ τῆς Ὑπηρεσίας Ἐφαρμογῶν, ἐρευνᾷ διάφορα θέματα, οἰκονομικὰ καὶ τεχνικοοικονομικὰ, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως συνδεόμενα μὲ τὴν παραγωγικότητα ἢ ἀναθέτει συναφεῖς μελέτας εἰς εἰδικούς ἐπιστήμονας. Πλεῖστοι τῶν μελετῶν τοῦ ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ. ἐξεδόθησαν εἰς αὐτοτελῆ δημοσιεύματα.

Πλὴν τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ, Ὑπηρεσίας Μελετῶν ἔχουν σήμερον ὄλα σχεδὸν τὰ οἰκονομικὰ Ὑπουργεῖα μὲ στελέχη εἰδικευμένα εἰς τὸν οἰκεῖον τομέα. Ἀλλὰ καὶ Ὑπουργεῖα, μὴ καθαρῶς οἰκονομικὰ, ἔχουν ὀργανώσει ὑπηρεσίας μελετῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐρευνῶνται τὰ ἀντικείμενά των καὶ ὑπὸ ἐποψίν οἰκονομικὴν ἢ ἔχουν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν των αὐτοτελεῖς ἐρευνητικὰς μονάδας μελετοῦσας κοινωνικοοικονομικὰ θέματα. Οὕτω π.χ. τὸ Ὑπουργεῖον Προεδρίας Κυβερνήσεως ἐποπτεύει τὸ Ἐθνικὸν Κέντρον Κοινωνικῶν Ἐρευνῶν.

ε) Τὸ Ἐθνικὸν Κέντρον Κοινωνικῶν Ἐρευνῶν

Ίδρύθη τὸ 1960 ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐν στενῇ συνεργασίᾳ μετὰ τῆς U.N.E.S.C.O., ὡς νομικὸν πρόσωπον δημοσίου δικαίου. Ἀρχικῶς ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν «Κέντρον Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν Ἀθηνῶν» καὶ ὑπήχθη εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων. Κατὰ τὸ 1968 ὁμῶς μετωνομάσθη εἰς Ἐθνικὸν Κέντρον Κοινωνικῶν Ἐρευνῶν καὶ ἐτέθη ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Ὑπουργείου Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως.

Οἱ κύριοι σκοποὶ τοῦ Κέντρου τούτου εἶναι :

α) Ἡ διενέργεια κοινωνικῶν ἐρευνῶν. Αἱ μέχρι τοῦδε διεξαχθεῖσαι ἐρευναι ἀναφέρονται εἰς διάφορα κοινωνικοοικονομικὰ προβλήματα, μεταξύ τῶν ὁποίων σπουδαίαν θέσιν κατέχουν τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν κίνησιν τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὸν χῶρον (ἀστυφιλία, μετανάστευσις). Αἱ ἐρευναι διενεργοῦνται τῇ συνδρομῇ ἑλλήνων καὶ ξένων εἰδικῶν ἐπιστημόνων καὶ ἐν συνεργασίᾳ μὲ ἀλλὰ ἐπιστημονικὰ Ἰδρύματα τῆς Ἑλλάδος καὶ ξένων Χωρῶν. Ἡ U.N.E.S.C.O. συμπαρίσταται εἰς τὸ ἔργον τοῦ Κέντρου ἀφ' ἐνὸς διὰ διαθέσεως ἐπιστημόνων-ἐρευνητῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ τῆς παροχῆς ὑποτροφῶν.

β) Ἡ ἐνίσχυσις τοῦ ἐνδιαφέροντος πρὸς τὰς θετικὰς κοινωνικὰς ἐπιστήμας διὰ τῆς ὀργανώσεως Σεμιναρίων, κύκλων συζητήσεων καὶ διεθνῶν Συνεδρίων. Οὕτω, συνελήθησαν τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ Κέντρου, δύο διεθνεῖς κοινωνιολογικὰ Συνέδρια ἐν Ἀθήναις (1961 καὶ 1963).

γ) Ἡ δημοσιεύσις κοινωνιολογικῶν μελετῶν καὶ συγγραμμάτων καὶ ἡ ἐκδοσις κοινωνιολογικοῦ περιοδικοῦ ὡς καὶ ἡ ὑποβοήθησις τοιούτων δημοσιεύσεων καὶ ἐκδόσεων. Ἀναφερόμεν, μεταξύ αὐτῶν, τὴν μελέτην τοῦ Γάλλου καθηγητοῦ B. Kayser ὑπὸ τὸν τίτλον «Géographie humaine de la Grèce» (Ἀθῆναι 1964) καὶ τὸ συλλογικὸν ἔργον «Κοινωνικὸς καὶ Οἰκονομικὸς Ἀτλας τῆς Ἑλλάδος» (Ἀθῆναι 1964), ἐκπονηθὲν ὑπὸ τοῦ Κέντρου Κοινωνικῶν Ἐρευνῶν ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Γενικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Κέντρου Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν.

Κοινωνιολογικὸν περιοδικὸν ἐξεδόθη κατὰ τὸ παρελθὸν ὑπὸ τὸν τίτλον «Κοινωνιολογικὴ Σκέψη», τοῦ ὁποίου μόνον δύο τεύχη ἐκυκλοφόρησαν (1966). Ἐπανελήφθη ὁμῶς προσφάτως ἡ προσπάθεια δι' ἐκδόσεως νέου περιοδικοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἐπιθεώρησις Κοινωνικῶν Ἐρευνῶν», τὸ ὁποῖον ἤρχισε νὰ κυκλοφορῇ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1969.

2. Μὴ κρατικαὶ Ὑπηρεσίαι Οἰκονομικῶν Μελετῶν καὶ Ἐρευνῶν. Τοιαῦται εἶναι :

α) Αἱ Ὑπηρεσίαι Μελετῶν τῶν νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου καὶ τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων. Ἀναφερόμεν ἰδιαιτέρως τὰς Ὑπηρεσίας μελετῶν τῶν Ἐμπορικῶν καὶ Βιομηχανικῶν Ἐπιμελητηρίων τῶν τεσσάρων μεγαλυτέρων πόλεων τῆς Χώρας (Ἀθηνῶν, Θεσσαλονίκης, Πειραιῶς καὶ Πατρῶν), αἱ ὁποῖαι ἀναπτύσσονται ἐν τῷ «ΑΡΧΕΙΟΝ» Δ. Ε. Καλιτσουνάκη, τόμ. 51ος (1971), τεύχ. Α'-Δ'

σουν αξιόλογον δρᾶσιν (ἐκθέσεις, περιοδικὰ καὶ διάφορα δημοσιεύματα). Ἐπίσης, αἱ μεγάλαι δημόσiai ἐπιχειρήσεις, ὡς ἡ Δ.Ε.Η., διατηροῦν ὠργανωμένην ὑπηρεσίαν μελετῶν, ὅπου ἀντιμετωπίζονται οἰκονομικὰ προβλήματα. Ὡσαύτως, Ἀνώταται Οἰκονομικαὶ Σχολαὶ διατηροῦν Γραφεῖα Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν. Ἀξιόλογον ἐν προκειμένῳ εἶναι τὸ ἔργον τοῦ Γραφείου Ἐρευνῶν τῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς Πειραιῶς.

β) Αἱ Ὑπηρεσίαι Μελετῶν τῶν κορυφαίων Ἐπαγγελματικῶν Ὁργανώσεων τῆς Χώρας. Μεταξὺ τούτων προέχουν αἱ ἐξῆς : Ἡ Γενικὴ Συνομοσπονδία Ἐργατῶν, ἡ ὁποία δι' ἐιδιῶς ὑπηρεσίας μελετᾷ τὰ κοινωνικοοικονομικὰ θέματα ἐργατικοῦ ἐνδιαφέροντος· ἡ Πανελλήνιος Συνομοσπονδία Ἐνώσεων Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν, ἥτις ἀσχολεῖται μὲ γεωργοοικονομικὰ ζητήματα, ἐκδίδουσα καὶ ἐιδικὸν περιοδικόν· οἱ Σύνδεσμοι Βιομηχανῶν, Ἀθηνῶν ἀφ' ἐνὸς καὶ Βορείου Ἑλλάδος ἀφ' ἑτέρου, οἱ ὅποιοι ἐρευνοῦν τὰ οἰκονομικὰ προβλήματα τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας, ἐκδίδοντες περιοδικὰ καὶ διάφορα δημοσιεύματα.

γ) Αἱ Ὑπηρεσίαι Οἰκονομικῶν Μελετῶν Τραπεζῶν. Αὗται ἐρευνοῦν ὄχι μόνον στενῶς τραπεζικὰ θέματα, ἀλλὰ καὶ γενικώτερα οἰκονομικά. Ἄξια μνείας εἶναι αἱ Ὑπηρεσίαι Μελετῶν τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ἀγροτικῆς, τῆς Ἑλληνικῆς Τραπεζῆς Βιομηχανικῆς Ἀναπτύξεως (Ε.Τ.Β.Α.), τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς καὶ τοῦ συγκροτήματος Τραπεζῶν Ἐμπορικῆς καὶ Ἴονικῆς-Λαϊκῆς. Εἰδικώτερον ἡ Ὑπηρεσία Οἰκονομικῶν Μελετῶν τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἐξευλιχθῆ μεταπολεμικῶς εἰς λίαν σοβαρὰν μονάδα, διαθέτουσαν πληθὺν ἐιδικευμένων οἰκονομολόγων, κατανεμημένων εἰς κλάδους καὶ ἀναπτύσσουσα ἐρευνητικὴν δραστηριότητα ὑψηλῆς στάθμης.

δ) Αἱ Ὑπηρεσίαι Μελετῶν καθαρῶς ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων. Μεγάλαι τινὲς ἰδιωτικαὶ ἐπιχειρήσεις ὠργάνωσαν, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ὑπηρεσίας μελετῶν, εἴτε αὐτοτελεῖς εἴτε ἐν συνδυασμῷ πρὸς ἄλλας ἐκδηλώσεις των (π.χ. τὰς δημοσίας σχέσεις), χρησιμοποιοῦσαι, εἰς αὐξοῦντα συνεχῶς ἀριθμόν, ἐπιστήμονας οἰκονομολόγους, ἐκπαιδευθέντας εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἡ ἀποστολὴ τούτων συνίσταται ἀφ' ἐνὸς εἰς τὴν στατιστικὴν παρακολούθησιν οἰκονομικῶν μεγεθῶν, ἐνδιαφερόντων τὰς οἰκείας ἐπιχειρήσεις καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν διεξαγωγὴν ἐρευνῶν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς τῶν προϊόντων των. Ἰκανὸς ἀριθμὸς ἐπιχειρήσεων ἐκδίδει ἴδιον περιοδικόν.

Ἀρμόζει νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα τὴν δραστηριότητα τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Τεχνολογικοῦ Ὁμίλου (Α.Τ.Ο.), ὁ ὅποιος ἐνισχυθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἰδρύματος Ford, διενήργησε, δι' ἰδίων αὐτοῦ οἰκονομολόγων, ἐρεύνας ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Παρὰλλήλως, ὁ Α.Τ.Ο. ἀσχολεῖται μὲ τὰ οἰκονομικὰ θέματα οἰκιστικῶν μελετῶν. Προσθέτομεν, ἐπίσης, ὅτι, πρωτοβουλία του, ὠργανώθη

τὸ 1959 σειρά διαλέξεων —μετὰ συζητήσεων— ἐπὶ ποικίλων πτυχῶν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Τὰ σχετικὰ κείμενα περιελήφθησαν εἰς ἐκδοθέντα πολυγραφημένον τόμον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη τῆς Χώρας» (1959).

Δὲν πρέπει, ὡσαύτως, νὰ παραλειφθῇ ἡ ἐκ μέρους τοῦ Βασιλικοῦ Ἰδρύματος Ἑρευνῶν (B.I.E.), συσταθέντος τὸ 1958, δυνατότης ἀναθέσεως οἰκονομικῶν ἐρευνῶν εἰς Ἑλληνας ἐπιστήμονας, ὡς καὶ ἰδρύσεως ἐρευνητικῶν μονάδων ἐπὶ κοινωνικοοικονομικῶν θεμάτων. Ἐν προκειμένῳ τὸ B.I.E. δὲν ἀνέπτυξεν οὐσιώδη δρᾶσιν, περιορίσαν τὸ ἐνδιαφέρον του κυρίως εἰς τὰς θετικὰς ἐπιστήμας. Εἰς τὸν κοινωνικοοικονομικὸν τομέα ἀνάγονται μόνον : ἡ ἐκ μέρους τοῦ B.I.E. ἐνίσχυσις τοῦ Κέντρου Δημογραφικῶν Ἑρευνῶν, τὸ ὁποῖον λειτουργεῖ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν καὶ ἡ ἔρευνα ἐπὶ τῶν μακροχρονίων προοπτικῶν τῆς Ἑλληνικῆς οἰκονομίας, τῆς ὁποίας τὰ πορίσματα ἐδημοσιεύθησαν εἰς εἰδικὸν τόμον (1967). Ἡ ἔρευνα αὕτη, ὡς καὶ μερικαὶ ἄλλαι οἰκονομικαὶ καὶ κοινωνικαὶ ἔρευναι, τῶν ὁποίων τὰ πορίσματα δὲν εἶδον εἰσέτι τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος, διενηργήθησαν μὲ εἰδικὴν χρηματοδότησιν τοῦ Ἰδρύματος Ford.

Ἀναφερόμεν, τέλος, τὴν ἐκ μέρους τῆς UNRRA συσταθεῖσαν ὑπηρεσίαν μελετῶν, ἡ ὁποία ἐλειτούργησεν εἰς Ἀθήνας κατὰ τὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ ἔτη. Αὕτη διὰ τῶν στελεχῶν τῆς —Ἑλλήνων καὶ ξένων— καὶ τῶν συνεργατῶν τῆς ἐξεπόνησε κατὰ τὰ ἔτη 1946 καὶ 1947 λίαν ἀξιολόγους μελέτας, τεχνικοοικονομικὰς κατὰ τὸ πλεῖστον, καὶ δὴ ἀναφερομένας εἰς τὸν ὑπόγειον πλοῦτον καὶ τὴν βιομηχανίαν τῆς Ἑλλάδος. Αἱ καθαρῶς οἰκονομικαὶ μελέται τῆς UNRRA εἶχον ὡς ἀντικείμενα : τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα, τὸ ἰσοζύγιον ἐξωτερικῶν πληρωμῶν καὶ τὰ δημόσια οἰκονομικά. Πολλοὶ τῶν μελετῶν τούτων ἐκυκλοφόρησαν εἰς λιθογραφημένους τόμους καὶ εἰς περιωρισμένον ἀριθμὸν ἀντιτύπων. Τὰ πορίσματα τῶν μελετῶν τῆς UNRRA ἐχρησιμοποιήθησαν ἐκ μέρους τοῦ Ὄργανισμοῦ Ἀνασυγκροτήσεως καὶ τοῦ A.S.A. κατὰ τὴν κατάρτισιν τῶν προγραμμάτων ἀνασυγκροτήσεως καὶ οἰκονομικῆς ἀνορθώσεως.

Δ'. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Ἡ σύστασις εἰδικῶν ὀργανώσεων εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν εἶναι μᾶλλον πρόσφατος. Κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα οὐδεμία σχεδὸν τοιαύτη κίνησις ἐσημειώθη, κατὰ τὰς πρῶτας δεκαετίας τοῦ 20οῦ αἰῶνος τὸ ἐνδιαφέρον ἐξεδηλώθη εἰς τὰς ἐν γένει κοινωνικὰς ἐπιστήμας, ὅπου περιεκλείοντο καὶ αἱ οἰκονομικαί. Μόνον κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον συνεκροτήθησαν καθαρῶς οἰκονομολογικαὶ ἐπιστημονικαὶ ὀργανώσεις καὶ δὴ ὄχι μόνον γενικοῦ χαρακτήρος, ἀλλὰ καὶ μὲ ἐξειδικευμένον ἀντικείμενον.

1. Ἡ σπουδαιότερα τῶν παλαιότερων ἐπιστημονικῶν ὀργανώσεων ὑπῆρ-

Ξενή ἡ Ἐταιρεία Κοινωνικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν, ἥτις ἰδρύθη τὸ 1919, διαδεχθεῖσα τὴν Κοινωνιολογικὴν Ἐταιρείαν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐταιρείαν Πολιτικῆς Οἰκονομίας καὶ Στατιστικῆς. Ἡ Ἐταιρεία Κοινωνικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν συνεστήθη ὑπὸ ὁμάδος κοινωνιολόγων, ἥτις εἶχεν ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Ἀλέξανδρον Παπαναστασίου. Πρωτοβουλία αὐτοῦ εἶχε συσταθῆ καὶ ἡ Κοινωνιολογικὴ Ἐταιρεία. Ἡ Ε.Κ. Π.Ε. ἀνέπτυξε σοβαρὰν δραστηριότητα, τόσον ἐξ ἀπόψεως ἀνακοινώσεων καὶ συζητήσεων, ὅσον καὶ ἐξ ἀπόψεως μελετῶν, αἱ ὁποῖαι ἐδημοσιεύοντο εἰς τὸ ὄργανον τῆς Ἐταιρείας «Ἐπιθεώρησις Κοινωνικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν» (1919). Ὁ τόνος βεβαίως ἐδίδετο εἰς τὰ κοινωνικά θέματα. Ταῦτα ἐφωτιζοντο ἀπὸ τὰς τότε νέας ἰδέας, τῶν ὁποίων φορεῖς ἦσαν ἐπιστήμονες σπουδασάντες εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν καὶ δὴ εἰς Γερμανίαν. Συχνὰ ὁμως συνεζητοῦντο καὶ καθαρῶς οἰκονομικά ζητήματα, τόσον θεωρητικά, ὅσον καὶ ἐπίκαιρα τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Κατοχῆς ἐσημειώθη ἐν Ἑλλάδι κίνησις τις διὰ τὴν σχεδιαζομένην ἀντιμετώπισιν τῶν μεταπολεμικῶν προβλημάτων, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν μελέτην τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν τῆς Χώρας. Αἱ πλέον ἀξιοσημεῖοι προσπάθειαι ἐν προκειμένῳ εἶναι ἡ τοῦ Τεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ τῆς Ὁμοσπονδίας Ἐπιστημόνων καὶ Εἰδικῶν, τῆς ὁποίας αἱ μελέται συνεχίσθησαν καὶ κατὰ τὰ πρῶτα μεταπολεμικά ἔτη. Ἡ ὀργάνωσις αὕτη ἐξέδωκε σειρὰν τευχῶν ἐπὶ τῶν ἀξιοποιητέων πόρων, οἱ ὁποῖοι ἠρευνήθησαν ὑπὸ πρῖσμα τεχνικοοικονομικῶν.

Μεταπολεμικῶς, ὡς ἐλέχθη, ἀνεπτύχθη σημαντικὴ κίνησις πρὸς σύστασιν ἐπιστημονικῶν ἑταιρειῶν, ἀφ' ἑνὸς γενικοῦ οἰκονομικοῦ χαρακτῆρος καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐξειδικευμένου ἀντικειμένου. Μία μόνον τῶν τελευταίων ὑφίστατο καὶ πρὸ τοῦ τελευταίου πολέμου, ἡ ΕΠ - ΟΡ.

Γενικοῦ χαρακτῆρος ἐπιστημονικαὶ ὀργανώσεις εἶναι :

α) Δύο ἐπιστημονικαὶ ἑταιρεῖαι μὲ σοσιαλιστικὴν κατεύθυνσιν: ἡ Ἐταιρεία Σοσιαλιστικῶν Μελετῶν καὶ ἡ «Ἐπιστήμη - Ἀνοικοδόμησις». Ἡ Ἐταιρεία Σοσιαλιστικῶν Μελετῶν ἀπετέλεσθη ἀπὸ ἐπιστήμονας μὲ προοδευτικὰς ἰδέας, οἱ ὁποῖοι ἠρεύνθησαν, μακρὰν πάσης πολιτικῆς σκοπιμότητος, διάφορα ζητήματα —θεωρητικὰ κυρίως— ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ φιλελευθέρου κοινωνιστικοῦ δόγματος. Αἱ γενόμεναι εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐταιρείας ταύτης ἀνακοινώσεις καὶ συζητήσεις ἐξεδόθησαν εἰς αὐτοτελῆ φυλλάδια. Ἡ «Ἐπιστήμη - Ἀνοικοδόμησις» εἶχε χαρακτῆρα ριζοσπαστικώτερον, δὲν ἦτο δὲ ξένη πρὸς τὴν πολιτικὴν. Αἱ ἀνακοινώσεις τῶν μελῶν τῆς καὶ διάφοροι μελέται τῶν ἐδημοσιεύοντο εἰς τὸ περιοδικὸν τῆς Ἐταιρείας «Ἀνταῖος». Ἀμφότεραι αἱ ὀργανώσεις, ἰδρυθεῖσαι, τὸ 1945, εἶχον λίαν βραχεῖαν ζωὴν.

β) Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐταιρεία Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν. Ἡ Ὄργανωσις αὐτὴ ἰδρύθη τὸ 1951 μὲ καθαρῶς ἐπιστημονικοὺς σκοποὺς. Ἀποβλέπει εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν διάδοσιν τῶν Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Μέλη τῆς αὐτοδικαίως μὲν καθίστανται οἱ καθηγηταὶ καὶ ὑφηγηταὶ οἰκονομικῶν μαθημάτων εἰς Ἑλληνικὰ Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα, μετ' ἔκλογὴν δὲ οἱ διδάκτορες Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν. Οἱ οἰκονομολόγοι ἀνευ διδακτορικοῦ διπλώματος ἐκλέγονται ὡς πρόεδρα μέλη.

Ἡ μέχρι τοῦδε δρᾶσις τῆς Ἐταιρείας εἶναι σημαντικὴ, ἐκδηλώσεις τῆς δὲ εἶναι :

βα) Ἐπιστημονικαὶ ἀνακοινώσεις καὶ συζητήσεις ἐπ' αὐτῶν μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Ἐταιρείας. Κατ' ἔτος γίνονται 5-7 τοιαῦται συγκεντρώσεις ὑπὸ μορφήν συνεστιάσεων. Πλὴν τῶν μελῶν καὶ ἕτεροι οἰκονομολόγοι, Ἕλληνες καὶ ξένοι, καλοῦνται καὶ προβαίνουν εἰς ἀνακοινώσεις. Τὰ κείμενα τῶν ἀνακοινώσεων δημοσιεύονται εἰς τὸ «Ἀρχεῖον Οἰκονομικῶν καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν». Κατὰ τὴν περίοδον 1957-1967 ἐξεδόθησαν 10 τεύχη, ἕκαστον τῶν ὁποίων περιέχει τὰς ἀνακοινώσεις ἐνὸς ἔτους.

ββ) Δημόσιαι συζητήσεις ἐπὶ καιρίων προβλημάτων τῆς Ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Κατ' αὐτὰς μέλη τῆς Ἐταιρείας, ὡς εἰσηγηταί, ἀναπτύσσουν διάφορον, ἕκαστον, πλευρὰν τοῦ θέματος, ἕτερον δὲ μέλος, ὡς συντονιστής, ἐξάγει τὰ συμπεράσματα. Τὰς συζητήσεις παρακολουθοῦν καὶ μὴ μέλη τῆς Ἐταιρείας. Μέχρι τοῦδε ἐγένοντο δύο τοιαῦται δημόσιαι συζητήσεις μὲ θέματα : Ἡ ἀναδιάρθρωσις τῶν καλλιεργειῶν (1963) καὶ αἱ ἐνδεικνυόμεναι κατευθύνσεις τῆς πολιτικῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως (1964). Τὰ κείμενά των ἐδημοσιεύθησαν εἰς αὐτοτελῆ τεύχη.

βγ) Συνέδρια ἐπὶ βασικῶν θεμάτων τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας. Εἰς ταῦτα διερευνᾶται ἓν κεντρικὸν θέμα, τὸ ὁποῖον κατανέμεται εἰς τμήματα. Δι' ἕκαστον τμήμα ὀρίζεται εἰσηγητὴς καὶ ἀντεισηγητὴς, οἱ ὁποῖοι ἀναπτύσσουν προφορικῶς τὰ κείμενά των (διανεμόμενα ἐκ τῶν προτέρων), ἐπακολουθεῖ δὲ συζήτησις, εἰς τὴν ὁποίαν λαμβάνουν μέρος καὶ μὴ μέλη τῆς Ἐταιρείας. Ἐτερον μέλος τῆς Ἐταιρείας ἐξάγει τὰ τελικὰ πορίσματα, τὰ προκύπτοντα ἐκ τῶν εἰσηγήσεων καὶ τῶν συζητήσεων. Τὰ Συνέδρια ταῦτα, διαρκοῦντα περὶ τὰς τρεῖς ἡμέρας, διενεργοῦνται ἀνά τριετίαν. Μέχρι σήμερον ἔλαβον χώραν τέσσαρα τοιαῦτα συνέδρια μὲ θέματα : Ἡ Οἰκονομικὴ Ἀνάπτυξις τῆς Ἑλλάδος (1960), ἡ Σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Ε.Ο.Κ. (1963), τὸ Ἴσοζυγιον τῶν Ἐξωτερικῶν Πληρωμῶν τῆς Ἑλλάδος (1966) καὶ ἡ Ὄργανωσις τῆς Οἰκονομίας (1969). Τὰ κείμενα τῶν εἰσηγήσεων, τὰ πρακτικὰ τῶν συζητήσεων καὶ τὰ πορίσματα περιελήφθησαν εἰς ἀντιστοιχοὺς τόμους.

βδ) Ἐκδοσις μεταφράσεων ξένων συγγραμμάτων βασικῆς σημασίας. Οὕτω, εἰς μίαν τοιαύτην σειρὰν ἐξεδόθησαν μεταφράσεις τῶν βασικῶν ἔργων

διασώζων οικονομολόγων (Keynes, Hicks, Allen, Roll, Pauwels, Samuelson, Morselli, Kuznets).

Ἡ Ἑλληνικὴ Ἑταιρεία Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν εἶναι μέλος τῆς Διεθνοῦς Ἑταιρείας Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν.

γ) Ὁργανώσεις ἀποφοίτων Οἰκονομικῶν Σχολῶν. Οἱ πτυχιούχοι δὼν σχεδὸν τῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν οἰκονομικῆς παιδείας ἔχουν συγκροτήσει σωματεῖα μὲ διπλὴν ἀποστολήν : ἐπαγγελματικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν. Ἡ δρᾶσις των ὁμῶς εἰς τὸν δεῦτερον τομέα ὑπῆρξε μέχρι σήμερον λίαν περιωρισμένη. Ἐξαιρέσειν ἀπετέλεσεν ὁ Σύλλογος τῶν Πτυχιούχων τῆς Α.Σ.Ο.Ε.Ε., πρωτοβουλία τοῦ ὁποῦ ὠργανώθησαν κατὰ καιροὺς διαλέξεις μὲ ὁμιλητὰς μέλη του ὡς καὶ τρίτους, ἐγκύρους οικονομολόγους.

Κατὰ τὸ 1966 ὠργανώθη ἐκ μέρους τοῦ Συλλόγου καὶ Συνέδριον ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας, εἰς τὸ ὁποῖον ἔλαβον μέρος πολλοὶ Ἕλληνας καὶ ξένοι οικονομολόγοι.

Αἱ ἐξειδικευμέναι ἐπιστημονικαὶ Ὁργανώσεις ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν ἔρευναν τοῦ ἀντικειμένου των ἀπὸ πολλῶν ἀπόψεων (ὀργανωτικῆς, οἰκονομικῆς κ.λπ.). Τοιαῦται ὀργανώσεις εἶναι :

α) Αἱ ἀσχολούμεναι μὲ τὴν ὀργάνωσιν ἐν γένει. Ἐδῶ κατατάσσεται ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπιστημονικὴ Ἑταιρεία Ὁργανώσεως (ΕΠ-ΟΡ), ἡ ὁποία ἰδρύθη τὸ 1936 μὲ σκοπὸν τὴν συγκέντρωσιν καὶ ἐνίσχυσιν τῆς ἐν Ἑλλάδι προσπαθείας πρὸς διάδοσιν τῶν ὀργανωτικῶν ἀρχῶν καὶ ἐν γένει τῶν ὀρθολογικῶν μεθόδων. Ἡ ΕΠ-ΟΡ εἶναι μέλος τῆς Διεθνοῦς Ἐπιτροπῆς Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως (C.I.O.S.), εἰς τὰ Συνέδρια τῆς ὁποίας μετέχει. Προπολεμικῶς ἐξέδιδε τὸ «Δελτίον τῆς ΕΠ-ΟΡ» καὶ μεταπολεμικῶς, ἐπὶ τινα ἔτη, τὸ περιοδικὸν «Ἐπιτυχία», ὅπου ἐδημοσιεύοντο ὀργανωτικαὶ μελέται.

β) Αἱ ἔχουσαι ὡς σκοπὸν νὰ ἀνυψώσουν τὴν στάθμην τῆς ἐπιχειρηματικῆς καὶ τῆς ἐν γένει ὑπερρεσιακῆς δραστηριότητος. Ἐνταῦθα ἀνήκουν :

βα) Ἡ Ἑλληνικὴ Ἑταιρεία Δημοσίων Σχέσεων (1960), ἥτις ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν διάδοσιν τῶν μεθόδων, διὰ τῶν ὁποίων δύναται νὰ βελτιωθοῦν τόσοσιν αἱ ἀνθρώπιναι σχέσεις, ἐντὸς τῶν πάσης φύσεως οἰκονομικῶν μονάδων, ὅσων καὶ αἱ δημόσιαι σχέσεις, ἥτοι αἱ μεταξὺ οἰκονομικῶν μονάδων καὶ τρίτων.

ββ) Ἡ Ἑλληνικὴ Ἑταιρεία Διοικήσεως Ἐπιχειρήσεων (1962), τῆς ὁποίας σκοπὸς εἶναι ἡ μελέτη, προαγωγή, προβολὴ καὶ διάδοσις τῶν ἀρχῶν καὶ τῆς πρακτικῆς τῆς διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων κατὰ τὰς συγχρόνους ἀντιλήψεις. Εἰς τὴν Ε.Ε.Δ.Ε. συνεχωνεῖται καὶ ἡ κατὰ τὸ

1960 συσταθεῖσα Ἑλληνική Ἑταιρεία Μάρκετινγκ. Ἡ Ε.Ε.Δ.Ε. ἐκδίδει ἴδιον περιοδικόν, ὑπὸ τὸν τίτλον «Διοικήσις Ἐπιχειρήσεων».

βγ) Ἡ Ἑλληνική Ἑταιρεία Ἐπιχειρησιακῶν Ἐρευνῶν (1965), ἡ ὁποία ἀποβλέπει εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ τὴν διάδοσιν τῶν μεθόδων ἐξευρέσεως τῶν ἀρίστων λύσεων μεταξὺ περισσοτέρων διαζευκτικῶν ἐπ' ὠφελεία τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ὑπηρεσιῶν. Πρὸς ἐπίτευξιν τῶν σκοπῶν τῆς Ἡ.Ε.Δ.Ε. ὀργανώνει διαλέξεις, σεμινάρια καὶ συνέδρια, ἐκδίδει δὲ καὶ περιοδικόν.

βδ) Τὸ Ἰνστιτούτον Ἑλλήνων Κοστολόγων (1965), τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει εἰς τὴν διάδοσιν τῶν ἀρχῶν τῆς ἐπιστημονικῆς κοστολογήσεως μὲ βάσιν ἀφ' ἑνὸς τὴν ὀρθολογικὴν ὀργάνωσιν τῶν οἰκονομικῶν ὑπηρεσιῶν τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν ἐφαρμογὴν τῶν συγχρόνων μεθόδων ὑπολογισμοῦ τοῦ κόστους. Μεταξὺ τῶν μέσων, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιεῖ τὸ Ι.Ε.Κ. εἶναι ἡ ὀργάνωσις διαλέξεων καὶ σεμιναρίων, ὡς καὶ ἡ ἐνημέρωσις τῶν ἐνδιαφερομένων διὰ τοῦ εἰδικοῦ Δελτίου τῆς.

Αἱ τελευταῖαι αὗται Ὄργανώσεις: Ἑλληνική Ἑταιρεία Μάρκετινγκ, Ἑλληνική Ἑταιρεία Διοικήσεως Ἐπιχειρήσεων, Ἑλληνική Ἑταιρεία Ἐπιχειρησιακῶν Ἐρευνῶν καὶ Ἰνστιτούτον Ἑλλήνων Κοστολόγων, συνεστήθησαν τῇ συνδρομῇ τοῦ ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ., μὲ τὴν συμβολὴν τοῦ ὁποῖου ἰδρύθη, ἐπίσης, τὸ Ἰνστιτούτον Ἐκπαιδεύσεως Πωλητῶν (1962).

γ) Αἱ ἐνδιαφερόμεναι διὰ τὸν προγραμματισμὸν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Τοιαῦται εἶναι:

γα) Ἡ Ἑλληνικὴ Ἑταιρεία Προγραμματισμοῦ. Αὕτη ἰδρύθη τὸ 1958, καθορίσασα ὡς βασικοὺς σκοποὺς τῆς: τὴν κατάρτισιν δεκαετοῦς σχεδίου οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἑλλάδος, τὴν διενέργειαν ἐρευνῶν οἰκονομικοῦ καὶ κοινωνικοῦ περιεχομένου καὶ τὴν παροχὴν γνωμοδοτήσεων σχετιζομένων μὲ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Χώρας. Ἐκ τῶν ἐργασιῶν τῆς Ε.Ε.Π. προῆλθον τὰ ἀκόλουθα δημοσιεύματα: Γενικαὶ κατευθύνσεις τοῦ πρώτου δεκαετοῦς προγράμματος τῆς Ἑλλάδος 1961-1970 (1953). Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς τῆς Ἑλλάδος (1960) καὶ Ἐρευνα ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῶν Κοινοτήτων τῆς Ἑλλάδος (1960).

Ἐπὶ πλέον ἡ Ε.Ε.Π. ὠργάνωσε τὸ 1965 τριήμερον δημοσίαν συζήτησιν ἐπὶ τοῦ προγραμματισμοῦ καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, τῆς ὁποίας τὰ πρακτικὰ ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὸ περιοδικόν «Νέα Οἰκονομία» (τόμος 1965). Τέλος, μερίμνη τῆς Ε.Ε.Π., ἐκυκλοφόρησε σειρὰ πέντε τευχῶν ὑπὸ τὸν τίτλον «Θέματα Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως», ὅπου περιλαμβάνονται ἐν μεταφράσει μελέται διασήμων ξένων οἰκονομολόγων (μὲ εἰσαγωγὴν καὶ σχόλια).

γβ) Ἡ Ἑταιρεία Ἐρευνῶν Ἐπαρχιακῆς Οἰκονο-

μίας (1962), ήτις αποβλέπει εἰς τὴν διεξαγωγὴν συστηματικῶν ἐρευνῶν εἰς τὰς ἑλληνικὰς ἐπαρχίας πρὸς τὸν σκοπὸν προωθήσεως τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀναπτύξεώς των. Μέχρι τοῦδε ἡρευνήθη ἡ οἰκονομία ὠρισμένων Νομῶν, ἀλλ' εἰς τὴν δημοσιότητα παρεδόθη μόνον ἡ μελέτη τοῦ Νομοῦ "Ἐβρου" (1966). Μεταξὺ τῶν ἐπιδιώξεων τῆς Ε.Ε.Ε.Ο. εἶναι καὶ ἡ ὀργάνωσις διαλέξεων, σεμιναρίων καὶ συνεδρίων. Κατὰ τὸ 1964 ἡ Ἐταιρεία ὀργάνωσε τὸ Α' Πανελλήνιον Συνέδριον Περιφερειακῆς Ἀναπτύξεως μὲ κεντρικὸν θέμα: Περιφερειακὴ Ἀνάπτυξις καὶ Προγραμματισμός. Αἱ γενόμεναι ἀνακοινώσεις περιελήφθησαν εἰς ἐκδοθέντα εἰδικὸν τόμον (1965).

δ) Αἱ ἔχουσαι ἀντικείμενον τὴν στατιστικὴν. Τοιαῦτα εἶναι:

δα) Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐταιρεία Στατιστικῆς (1950). Εἰς τὴν Ἐταιρείαν αὐτὴν ἐγένετο μικρὸς ἀριθμὸς ἀνακοινώσεων τῶν μελῶν της.

δβ) Ὁ Σύλλογος Πτυχιούχων Στατιστικῶν Ὑπαλλήλων τῆς Ε.Σ.Υ.Ε., ὅστις ἐνῶ εἶναι ἐπαγγελματικὸς χαρακτήρος κατὰ βάσιν, ἔχει καὶ ἐπιστημονικὰς ἐπιδιώξεις. Οὕτω ἐκδίδει περιοδικόν, ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ὁ Στατιστικός», ὅπου δημοσιεύονται στατιστικαὶ μελέται, ὡς καὶ γενικωτέρου οἰκονομικοῦ ἐνδιαφέροντος ἄρθρα.

Ε'. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Αἱ ἐκδόσεις οἰκονομολογικοῦ ἐνδιαφέροντος εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ μνημονευθῶν ἀναλυτικῶς εἰς μίαν μελέτην περιορισμένης ἐκτάσεως. Κατ' ἀνάγκην, ἐπομένως, περιοριζόμεθα εἰς τὰ κυριώτερα.

Τὰς οἰκονομικὰς ἐκδόσεις δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν εἰς τὰς ἡμερησίας, τὰ περιοδικά, τὰ ἐπετηρίδας, τὰ δημοσιεύματα ὑπηρεσιῶν μελετῶν καὶ ἐρευνῶν, τὰς σειρὰς οἰκονομικῶν ἐκδόσεων καὶ τὰς οἰκονομικὰς ἐγκυκλοπαιδεΐας.

1. Διὰ τὸ μέχρι τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου διάστημα ἀναφέρομεν:

α) Ἐβδομαδιαῖαι Ἐπιθεωρήσεις: Ἐργασία, Πειθαρχία, Οἰκονομικὸς Ταχυδρόμος, Οἰκονομολόγος, Κέρδος.

β) Περιοδικά: Οἰκονομικὴ Ἐπιθεώρησις τοῦ Οἰκονομοῦ (1873-1888), Οἰκονομικὴ Ἑλλάς τοῦ Κατσελίδου (1903-1918), Ἐπιθεώρησις Νομικῶν καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν (1904), Ἐπιθεώρησις Κοινωνικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν (1916), Ἀρχεῖον Οἰκονομικῶν καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν (1921), Ἐγγύς καὶ Ἄπω Ἀνατολή (1923-1926), Ἐπιθεώρησις Κοινωνικῆς καὶ Δημοσίας Οἰκονομικῆς (1932), διάφορα περιοδικὰ σοσιαλιστικῆς κατευθύνσεως, βραχείας διαρκείας.

γ) Ἐπετηρίδες: Στατιστικὴ Ἐπετηρὶς τῆς Ἑλλάδος, ἐκδιδομένη

ὑπὸ τῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, Οἰκονομικῆ Ἐπετηρὶς τῆς Ἑλλάδος, ἐκδιδόμενη ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἐπιμελεῖα Γ. Χαριτάκη.

δ) Σειραὶ ἐκδόσεων: Ἀνωτάτου Οἰκονομικοῦ Συμβουλίου, Ὑμῖλου Μελέτης Ἑλληνικῶν Προβλημάτων, Ἔργα σοσιαλιστῶν συγγραφέων κλπ.

2. Κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου αἱ οἰκονομικαὶ ἐκδόσεις ἐπολλαπλασιάσθησαν, προσετέθη δὲ καὶ ὁ ἡμερήσιος οἰκονομικὸς τύπος, ἐνῶ καὶ πολλαὶ ἡμερήσιαι πολιτικαὶ ἐφημερίδες ἀφιερώνουν στήλας ἢ καὶ σελίδας εἰς τὰ οἰκονομικὰ προβλήματα.

α) Ἡμερήσιος οἰκονομικὸς τύπος: Ναυτεμπορικῆ, Ἡμερησία, Ἐξπρές, Χρῆμα.

β) Ἐβδομαδιαῖαι Ἐφημερίδες: Οἰκονομικὸς Ταχυδρόμος, Οἰκονομολόγος τῶν Ἀθηνῶν, Ναυτιλιακῆ-Ναυτεργατικῆ, Οἰκονομικὸν Βῆμα.

γ) Δεκαπενθήμεροι Ἐφημερίδες καὶ Περιοδικά: Οἰκονομικὴ Πορεία, Τεχνοκρατία, Βιομηχανικῆ Ἀναγέννησις, Δελτίον Συνδέσμου Ἑλλήνων Βιομηχάνων.

δ) Μηνιαῖαι Ἐπιθεώρησεις: Οἰκονομικὰ καὶ Ἐμπορικὰ Χρονικά (1943-1945), Νέα Οἰκονομία (1945-1967), Σοσιαλιστικὴ Ἐπιθεώρηση (1945-1947), Ἐθνικὴ Ἀνασυγκρότησις, Βιομηχανικὴ Ἐπιθεώρησις, Ἐπιλογή, Ἐθνικὴ Οἰκονομία, Δελτίον Οἰκονομικῶν Πληροφοριῶν, Τραπεζικῆ, Καπνικῆ Ἐπιθεώρησις, Ὁ Συνεταιριστής, Ἐπιθεώρησις Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας, Ναυτικά Χρονικά, Γεωπονικά, Ναυτιλία, Ἀλιεΐα, Λογιστικὴ Ἐπιθεώρησις, Κύκλος, Δημοσιότης καὶ Προβολή, Ἐπίκαιρα Θέματα, Δελτίον Διοικήσεως Ἐπιχειρήσεων, Δελτίον Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν, Δελτίον Ε.Β.Ε. Πειραιῶς, Δελτίον Ε.Β.Ε. Θεσσαλονίκης, Δελτίον Ε.Β.Ε. Πατρῶν, Ἐυήμερία, τὸ Δάσος, ὁ Σκαπανεύς τῆς Ὑπαίθρου, Ἐργατικὸν Βῆμα, Ὁ Λογιστής, Στατιστικὸν Δελτίον (Τραπεζῆς Ἑλλάδος), Μηνιαῖον Στατιστικὸν Δελτίον (Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας), Δελτίον Δημοσίων Οἰκονομικῶν (Ε.Σ.Υ.Ε.), Δελτίον Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου (Ε.Σ.Υ.Ε.), Μηνιαῖον Δελτίον τῆς Ἐμπορικῆς Τραπεζῆς, Μηνιαῖον Δελτίον τῆς Ἴονικῆς-Λαϊκῆς Τραπεζῆς.

ε) Περιοδικὰ ἐκδιδόμενα ἀνὰ δῖμηνον ἢ τρίμηνον: Ἀρχεῖον Οἰκονομικῶν καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν, Σπουδαί (ἐκδοσις τῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς Πειραιῶς), Ἀγροτικὴ Ἐπιθεώρησις (ἐκδοσις τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης), Ἐπιθεώρησις Οἰκονομικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν, Ἀγροτικὴ Οἰκονομία (διέκοψε), Οἰκονομικαὶ Ἐξελίξεις (Ἐθνικῆς Τραπεζῆς), Οἰκονομικὸν Δελτίον (Ἐμπορικῆς Τραπεζῆς), Trade with Greece.

στ) Έπετηρίδες : Στατιστική Έπετηρίς τής Ελλάδος (Ε.Σ.Υ.Ε.), Στατιστική Έπετηρίς Έκπαιδύσεως, Στατιστική Έπετηρίς Άγροτικύς Οικονομίας, Έξωτερικόν Έμπόριον τής Ελλάδος, Έκθέσεις Διοικητών Μεγάλων Τραπεζών (ιδιαιτέρας άξίας είναι ή Έκθεση τής Τραπέζης Ελλάδος και τδ παράρτημά τής Έλληνική Οικονομία), ή Εισηγητική Έκθεση του Υπουργού Οικονομικών, ή συνοδεύουσα τόν έτήσιον προϋπολογισμόν του Κράτους, Έλληνική Βιομηχανία (έτήσια έκδοσις του Συνδέσμου Έλλήνων Βιομηχάνων), ή Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης κ.ά.

ζ) Σειραι έκδόσεων Έπιμελητηρίων και Τραπεζών : Τραπέζης Ελλάδος, Έθνικύς Τραπέζης, Ε.Τ.Β.Α. (και πρδ αύτύς Ο.Β.Α.), Έμπορικύς Τραπέζης Έμπορικών και Βιομηχανικών Έπιμελητηρίων και δη Άθηνών. Άλλά και Άνώταται Σχολαί, ώς ή Α.Β.Σ.Π. και Δημόσιοι Όργανισμοί, ώς τδ ΚΕΠΕ και τδ ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ., έδημοσίευσαν σειράς μελετών.

η) Σειραι ιδιωτικών έκδόσεων οικονομικών συγγραμμάτων : Άναφέρομεν ιδιαιτέρας τας έκδοθείσας σειράς έργων υπό του οίκου Άργ. Παπαζύση.

Βιβλιοθήκη Κλασσικών και Νέων Οικονομολόγων.

Βιβλιοθήκη Έταιρείας Σοσιαλιστικών Μελετών.

Βιβλιοθήκη Έλληνικύς Έταιρείας Οικονομικών Έπιστημών.

Βιβλιοθήκη Συγχρόνου Οικονομικύς Άναλύσεως.

Έπιστήμη και Κοινωνία.

Όσαύτως έξεδόθησαν σειραι σοσιαλιστικών έργων.

θ) Οικονομικαί Έγκυκλοπαιδείαι και Λεξικά : Λογιστική και Οικονομική Έγκυκλοπαιδεία (10 τόμοι, υπό Ν. Άλικάκου), Λεξικόν Οικονομικοτεχνικών Όρων (1965) υπό ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ. Καί αί γενικου χαρακτήρος έγκυκλοπαιδείαι περιέχουν ενδιαφέροντα οικονομικά λήμματα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ἄγαπητίδης Σ. : Ἡ Οἰκονομικὴ Ἐπιστῆμη καὶ Ἔρευνα στὴν Ἑλλάδα, εἰς 24ον τόμον «Ἑλλάς» τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας.
- Ἀνδρέαδου Α. : Ἡ Οἰκονομικὴ Ἐπιστῆμη εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰς «Ἀρχεῖον Οἰκονομικῶν καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν» (1928).
- Βεζανῆ Δ., Ἑλληνικαὶ συμβολαὶ εἰς τὰς κοινωνικὰς ἐπιστήμας, εἰς «Ἀρχεῖον Οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν» (1927).
- Βεζανῆ Δ. : Ἡ θεωρητικὴ Οἰκονομικὴ ἐν Ἑλλάδι, εἰς περιοδικὸν «Βιομηχανικὴ Ἐπιθεώρησις» (1928).
- Delivanis D., Le développement des Sciences Économiques en Grèce. Ἀνάπτυ-
πον ἀπὸ τὸ Balcan Studies, Θεσσαλονίκη 1964.
- Dertilis P., Scienza delle Finanze e Diritto Finanziario in Grecia, εἰς τὴν Rivista di Diritto Finanziario a Scienza delle Finanze, Padova 1939.
- Ἐγκυκλοπαιδεῖα, Οἰκονομικὴ καὶ Λογιστικὴ (Ν. Ἀλικάκου).
- Ζολώτα Ξ., Θεωρητικὴ Οἰκονομικὴ, Ἀθήναι 1942.
- Καλιτσουνάκη Δ. : Ἱστορία Πολιτικῆς Οἰκονομίας, Ἀθήναι 1929.
- Κουτσογιάννη Ι. : Περὶ τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιστήμης τῆς σήμερον καὶ ἰδίᾳ ἐν Ἑλλάδι, εἰς «Ἀρχεῖον Οἰκονομικῶν καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν» (1927).
- Πουλοπούλου Στ. : Ἡ Οἰκονομικὴ Ἐπιστῆμη εἰς τὴν Ἑλλάδα, Ἀθήναι, 1943.